

ODNOS NORME I UZUSA NA PRIMJERU GLAGOLA

Župić, Antonela

Master's thesis / Diplomski rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Split / Sveučilište u Splitu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:172:603232>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-04-23**

Repository / Repozitorij:

[Repository of Faculty of humanities and social sciences](#)

UNIVERSITY OF SPLIT

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJ

SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET

DIPLOMSKI RAD

ODNOS NORME I UZUSA NA PRIMJERU GLAGOLA

ANTONELA ŽUPIĆ

Split, 2021.

Odsjek za hrvatski jezik i književnost

Kolegij: Lektura i korektura

ODNOS NORME I UZUSA NA PRIMJERU GLAGOLA

Studentica:

Antonela Župić

Mentorica:

dr. sc. Josipa Korljan Bešlić, v. lekt.

Split, rujan 2021.

Ovaj rad s ljubavlju posvećujem svojim najdražim ljudima kao iskrenu zahvalnost za podršku, motivaciju i snagu koju su mi pružili: Ljiljani, Nediljku, Miji, Steli i Anti.

SADRŽAJ

1.	UVOD.....	1
2.	O NORMI HRVATSKOGA STANDARDNOG JEZIKA.....	3
3.	KATEGORIJA GLAGOLA I JEZIČNI UZUS.....	4
4.	KORPUSNA ISTRAŽIVANJA	6
5.	ODNOS NORME I UZUSA NA PRIMJERU GLAGOLA	8
5.1.	Dvovidni glagoli.....	8
5.2.	Glagoli s normativnom prednošću	10
5.3.	Glagolska vremena i načini	14
5.3.1.	Infinitiv i prezent.....	14
5.3.2.	Futur prvi	15
5.3.3.	Kondicional prvi	16
5.4.	Glagolski paronimi	17
5.5.	Glagolsko-imenske konstrukcije	23
5.6.	Niječni oblici glagola	25
5.7.	Dopune glagolima	26
5.7.1.	Pogreške s padežnom dopunom.....	27
5.7.2.	Pogreške s prijedložnom dopunom.....	30
5.8.	Pasivne konstrukcije.....	32
5.9.	Pleonazmi	33
5.10.	Problem s povratnim glagolima.....	34
5.11.	Uljezi u standardnome jeziku	38
5.11.1.	Pojava zvana dakanje	40
5.12.	Uporaba glagola četvrte vrste	42
5.13.	Uporaba glagola kretanja.....	43
5.14.	Utjecaj razgovornoga jezika na jezični uzus	45
5.15.	Uzus pogrešno protumačenih glagola.....	49
5.16.	Uzus posuđenica i tuđica	56
6.	ZAKLJUČAK.....	60

7.	SAŽETAK	62
8.	SUMMARY	63
9.	LITERATURA	64
10.	PRILOZI	67
10.1.	Popis slika.....	67
10.2.	Popis tablica.....	67

1. UVOD

Jezična je norma pravilno oblikovan sustav koji podrazumijeva jezična pravila i koji standardnome jeziku, koji je podložan promjenama, osigurava stabilnost i strukturu. Takva pravila mogu procijeniti što je pogrešno ili točno u uporabi jezika, odnosno mogu utvrditi koliko je jezični uzus korisnika, koji govori ili piše, uspješan.

Kao i svaki jezik, hrvatski standardni razvija se i mijenja zajedno s čovjekom i dinamikom njegova življenja. Iako se na prvi pogled možda čini kako su jezične mijene česte i nagle, Stjepko Težak (1991: 18) opisuje ih kao postupne, spore i katkada jedva zapažljive. Premda su gotovo neprimjetne, promjene u standardnome jeziku otežavaju korisnicima jezika. Tako jezični uzus izvornoga hrvatskoga govornika ostaje razapet između norme i dijalekta; između naučenoga i stečenoga. Jezikoslovci se uglavnom slažu kako govornici hrvatskoga jezika ne griješe kada govore dijalektom jer je on izvorni materinski jezik i odraz tradicije, no njegova je uporaba prostorno ograničena. Standardni se jezik tako tumači poput vještine koja se treba savladati, a uči se pomoću pravopisa, gramatika, jezičnih priručnika i savjetnika.

Norma pretpostavlja pravila koja uređuju jezik, a tim se pravilima često suprotstavlja nezainteresiranost za jezično znanje, stoga dolazi do pravopisnih i pravogovornih pogrešaka. Cilj je ovoga rada pomoću istraživanja na mrežnome korpusu hrWaC istražiti odnos norme i jezičnoga uzusa na primjeru glagola. Ova je vrsta riječi odabrana kao podloga za istraživanje zbog uloge koju ima u rečenici: glagol je pokretač i okosnica rečenice pa smisao izrečenoga ovisi o odabiru glagola. Glagolska norma najprije će se istražiti i opisati pomoću pravopisa, gramatike te jezičnih priručnika i savjetnika, a zatim će se odabrani glagoli rasporediti u poglavlja kojima pripadaju. Temeljito proučena stručna literatura o pravilnoj i pogrešnoj uporabi glagola u hrvatskome standardnom jeziku korpusnim će istraživanjem potvrditi kako su korisnici jezika odgovorni za raskorak između jezične norme i uzusa. Takav se raskorak u ovome radu promatra kao problem uzrokovan neodgovornošću i nemarom za jezik, a osobito je razvijen, kako će istraživanje pokazati, na primjerima glagola s normativnom prednošću, kondicionala prvoga, povratnih glagola i uporabe glagola četvrte vrste. U ostalim se poglavljima pogrešna inačica rabi rjeđe ili podjednako u odnosu na točnu, no tablični i slikovni prikazi temeljeni na mrežnome korpusu hrWaC pokazat će kako je broj primjera s pogrešnom inačicom nezanemariv.

Zaključno, istraživački je problem ovoga rada na primjeru glagola analizirati odnos jezične norme i jezičnoga uzusa izvornih hrvatskih govornika ili, drugim riječima, odnos uređenih jezičnih pravila i načina na koji ih se korisnik jezika (ne) pridržava. Istraživanje na mrežnome korpusu hrWaC potvrdit će nedosljednost, odnosno odstupanje od jezične norme na mnogim glagolskim primjerima.

2. O NORMI HRVATSKOGA STANDARDNOG JEZIKA

Hrvatski je jezik skrovište triju narječja, mnogih dijalekata i mjesnih govora, a mjesto među njima pronašao je i standardni jezik. Dok se narječje, dijalekt i mjesni govor dobivaju rođenjem i prihvaćaju se kao dio materinskoga jezika, standardni se jezik stječe učenjem.

Anđela Frančić i suradnici (2005: 23) u priručniku *Normativnost i višefunkcionalnost u hrvatskome standardnom jeziku* objašnjavaju kako je hrvatski standardni jezik autonoman, neovisan jezik koji nije ničiji materinski jezik i svi, bez iznimke, moraju uložiti svjestan napor da bi ga naučili. Tako se standardni jezik doveo do nadređenoga položaja u odnosu na mnogobrojne skupine zavičajnih govora. Dok hrvatski jezikoslovac Mate Kapović (2010: 59) smatra kako standardnoga jezika ne bi ni bilo bez organskoga jezika u pozadini i kako ga ne treba stavljati u nadređenu poziciju, već kao pomoćno sredstvo komunikacije, mnogi jezikoslovci nadređenost standardnoga jezika nisu stavili pod upitnik. Standardni jezik ima svoja pravila koja se podrazumijevaju pod pojmom jezične norme. Stjepko Težak (1991: 15) jezičnu normu definira kao pravilo, propis, a normiranost kao jedan od osnovnih uvjeta za standardizaciju bilo kojega jezika. Jezična se pravila tako izlažu gramatičkim, pravogovornim i pravopisnim priručnicima. Frančić i suradnici (2005: 19) navode kako je standardni jezik određen eksplicitnom, propisnom normom; onom koju trebaju utvrditi i verificirati stručnjaci u za to zaduženim organizacijama. Drugim riječima, jezičnu ispravnost udžbenika, znanstvenih radova, zakona, propisa itd. provjerit će lektori. Mićanović (2006: 8) dodaje da norme koje vrijede u jednome stilu ili registru ne mogu vrijediti u drugom, odnosno norme pisanoga jezika ne smiju se nametati govorenome jeziku.

Jezična je norma predložak, obrazac „jezičnoga ponašanja“, dakle podrazumijeva jezična pravila na koja se naslanja standardni jezik. Budući da norma standardnoga jezika jednim dijelom narušava jedinstvenost zavičajnoga govora, korisnici jezika u njegovoj uporabi, odnosno u onome što ćemo nazvati jezičnim uzusom, često dvoje o kakvome jezičnom pravilu, a još češće rabe pogrešne izraze. Frančić i suradnici (2005: 24) ovdje bi objasnili kako dvojba o tome pripada li što standardnome jeziku postoji tamo gdje postoje inačice, odnosno mogućnost izbora leksičkih jedinica.

3. KATEGORIJA GLAGOLA I JEZIČNI UZUS

Jezične su navike još uvijek slabo istražene, objašnjava jezikoslovac Ivan Zoričić (1998: 19), no iskustveno je da one postoje jer ih u praksi zapažamo u različitim prilikama pri čemu je vidljivo da korisnici jezika u govornim i u pisanim postupcima biraju izraze koji odstupaju od današnje norme hrvatskoga standardnog jezika. Sve se jezične navike stvaraju dugo i teško ih se „odreći“ pa tako i one pogrešne zauzimaju mjesto u jezičnome uzusu. Takve se pogrešno oblikovane jezične navike nerijetko pronalaze na primjeru glagola u hrvatskome jeziku. Budući da je glagol okosnica; središte i polazište rečenice koje izražava radnju, ne čini se neobičnim to što se upravo na glagolima često razvijaju jezične pogreške.

Frančić i suradnici (2005: 106) glagole tradicionalno opisuju kao riječi koje označuju radnju, stanje ili zbivanje. Glagolske su kategorije vrijeme (sadašnje – *prezent*; prošlo – *aorist*, *imperfekt*, *perfekt*, *pluskvamperfekt*; buduće – *futur prvi*, *futur drugi*), lice (*prvo*, *drugo*, *treće*), broj (*jednina*, *množina*), vid (*svršeni*, *nesvršeni*), prijelaznost (*prijelazni*, *neprijelazni*) i način (*izjavnost*, *zapovjednost radnje*, *uvjetnost radnje*). Stjepko Težak (1991: 165–166) glagol definira kao jezgru rečenice jer je srž o svijesti iskazane rečenicom podatak o radnji, zbivanju ili stanju. Stoga, glagol je pokretač rečenice, njezina osovina na koju se dograđuju ostali dijelovi. Težak će glagol slikovito opisati i kao srce rečenice koje, baš kao i pravo srce, upravlja ostalim rečeničnim dijelovima. O njemu ovisi treba li izreći subjekt, može li se uza nj vezati objekt ili u kojemu će padežu biti ostali rečenični dijelovi. Pogrešna uporaba glagola, dakle, govornika može navesti na pogrešnu uporabu gotovo cijele jezične konstrukcije (Težak, 1991: 165–166).

Jezični uzus korisnika hrvatskoga jezika uglavnom odiše nehajem i ravnodušnošću, što rezultira uporabom pogrešnih izraza u odnosu na propisanu jezičnu normu. Jezične su pogreške najčešće uzrokovane jezičnim navikama, kako je već navedeno, a Zoričić (1998: 19) kao krivce navodi i slabo jezično znanje i složenost kojega jezičnog pitanja. Nives Opačić (2006: 5–6) u predgovoru svoga djela *Hrvatski u zagradama* piše o jezičnoj kulturi i jezičnome uzusu mladih i objašnjava kako su mediji ti koji danas dizajniraju i mišljenje, i ukus, i potrebe, i moral, stoga ne iznenađuje kako je uzus hrvatskoga jezika mladih postao neprepoznatljiv i nerazumljiv. Lektorica Maja Matković također se osvrnula na nezainteresiranost mladih za vlastiti jezik pa je upravo taj razlog navela kao poticaj pisanja svoga jezičnoga savjetnika *Ah, taj hrvatski!* (Matković, 2005: 7). Mnogi su, dakle, potencijalni krivci za pogrešnu jezičnu uporabu, odnosno

jezični uzus. Korisnici jezika, kada se otvori tema (ne)pismenosti, često zauzimaju obrambeni stav i argumentiraju kako se jezična pravila i pravopis prečesto mijenjaju, da ih ljudi jednako razumiju i kada nešto napišu/izgovore nepravilno, odnosno onako kako jezična norma ne nalaže. Smatraju kako je beskorisno i suvišno pratiti jezične mijene. Hrvatski jezikoslovac Mate Kapović (2010: 77) nešto oštrije pristupa ovakvoj temi i obrazlaže kako su govornici ti kojima pripada jezik i da od pravopisnih pravila ne treba praviti velike sudbonosne probleme s obzirom na to da je on, s jedne strane, stvar ideologije (Kapović, 2010: 113–114). Težak (1991: 40) također tvrdi kako najviše „jezičnih smutnja“ počinje od pravopisa koji se toliko često mijenja da ljudi stalno moraju mijenjati svoje pravopisne navike.

Premda se i Zoričić slaže kako nije sve u pravopisu jer u njemu nema više krupnih neriješenih pitanja, objašnjava kako u stvari treba posegnuti i za drugim jezičnim izvorima poput gramatika, priručnika, rječnika ili savjetnika jer nisu sva pitanja pravopisna, neka su i gramatička (Zoričić, 1998: 25–27). Godine 2013. objavljen je *Hrvatski pravopis* Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje, a nastao je iz želje da se načini jedinstven i općeprihvaćen pravopis hrvatskoga jezika te da se pomire različite pravopisne norme, kako to navodi urednik Željko Jozić (2013) u uvodnoj riječi. Struktura svakoga pravopisa, objašnjavaju Frančić i suradnici (2005: 29), takva je da se sastoji od dvaju osnovnih dijelova: od pravopisnih pravila i pravopisnoga rječnika. U prvome se dijelu obrađuje ono u čemu izvorni govornici hrvatskoga jezika često griješe na pravopisnoj razini, a pravopisni rječnik donosi popis s kojima je povezan kakav pravopisni problem. No, korisniku jezika koji želi znati više i koji se brine za svoj jezični uzus, kako je ranije naveo i Zoričić (1998: 25–27), nije dovoljan samo pravopis, već i drugi kvalitetni izvori. Takvi izvori doprinose boljem poznavanju hrvatskoga standardnog jezika, promicanju jezične kulture i, na kraju, pravilnom jezičnom uzusu.

4. KORPUSNA ISTRAŽIVANJA

Korpusna je lingvistika važna u proučavanju jezika, a Stefan Th. Gries (2009: 1) opisao ju je kao jednu od najbrže rastućih metodologija u suvremenim jezičnim istraživanjima. Kristina Posavec (2018: 63) prema Utviću (2013) navodi kako korpusna lingvistika u najširem smislu obuhvaća istraživanje jezika zasnovanoga na korpusu, odnosno koristi se korpusom za analizu jezika.

Korpus¹ se definira kao ukupnost izričaja koji se podvrgavaju analizi kako bi se opisao dani jezik i praktično je rješenje oblikovano kao skup pisanih ili snimljenih izričaja. Sean Wallis i Gerald Nelson (2001: 305) objašnjavaju kako korpusna lingvistika pokušava steći jezično znanje kroz analizu zbirki uzoraka tekstova koji se ponajprije pojavljuju u prirodi. Tekstovi koji čine korpus, dakle, moraju biti proizvedeni u nekom prirodnom okruženju. Korpusna lingvistika tako pruža teorijsku podlogu koja je dostupna istraživačima iz različitih okvira i tako se korpusno istraživanje proširilo na mnoga područja.

Korpusi su obično pohranjeni na računalu i pretražuju se automatski. Jelena Parizoska i Ivana Filipović Petrović (2020: 147) računalne korpuse opisuje kao korisne, gotovo nezaobilazne alate u suvremenim istraživanjima većine lingvističkih disciplina. Blagus Bartolec i Matas Ivanković (2017: 25) dodaju da su jezična istraživanja postala gotovo nezamisliva bez pomoći računala. Stoga, ne čini se neobičnim ono što je uočila i Maja Bratanić: metode korpusne lingvistike posljednjih su desetljeća zabilježile uspon i nadmašile mnoge druge lingvističke discipline (Bratanić, 1998: 171). Parizoska i Filipović Petrović (2020: 161) navode kako računalni korpusi imaju specijalizirane alate pomoću kojih se mogu dati i statistički značajni podatci za temu koja se pretražuje, a takav je alat, primjerice, *Sketch Engine*.

Blagus Bartolec i Matas Ivanković, naime, objašnjavaju kako se hrvatski jezik može pretražiti na trima računalnim korpusima: na *Hrvatskoj jezičnoj riznici Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje*, na *Hrvatskome nacionalnom korpusu* i na *Hrvatskome mrežnome korpusu* (hrWaC-u). Mrežni korpus hrWaC najveći je korpus hrvatskoga jezika i obuhvaća mnoge tekstove prikupljene s novinskih portala, foruma i mrežnih stranica službenih organizacija te donosi jezične potvrde koje su uglavnom dio publicističkoga, razgovornoga i administrativnoga stila hrvatskoga standardnog jezika. Također, obrađen je i može se pretražiti u javno dostupnoj

---

¹ <https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=33259> (pristupljeno 6. 8. 2021.)

programskoj podršci za rad na korpusu *NoSketch engine* (Blagus Bartolec i Matas Ivanković, 2017: 25). *Hrvatski mrežni korpus* (hrWaC) u ovome će radu poslužiti kao osnovni alat za pretraživanje i navođenje primjera odnosa jezične norme i uzusa na primjeru glagola.

5. ODNOS NORME I UZUSA NA PRIMJERU GLAGOLA

Jezična norma podrazumijeva jezična pravila propisana u standardnome jeziku, a jezični je uzus način na koji korisnik upotrebljava jezik, odnosno način na koji subjekt govori ili piše. Budući da se standardni jezik ne preklapa ni s jednim mjesnim; zavičajnim govorom i dijalektom, često dolazi do pogrešne uporabe jezične konstrukcije; norma i uzus često se ne preklapaju. Dolazi, dakle, do jezičnih pogrešaka u gotovo svim vrstama riječi. Učenje standardnoga jezika cjeloživotni je zadatak pa se i najstručnijim jezikoslovcima može „omaknuti“ izraz koji nije u skladu s jezičnom normom. Međutim, mnogi su pokazali nezainteresiranost za usavršavanje znanja standardnoga jezika, a njime se gotovo svakodnevno moraju koristiti. Taj otpor razvio je jezični uzus koji se suprotstavlja onome što zahtijeva jezična norma.

Ovo će poglavlje analizirati odnos norme i uzusa na primjeru glagola koji su se pokazali kao bogata podloga za širenje jezičnih pogrešaka, s obzirom na to da je glagol polazište i jezgra rečenice koja izriče radnju, stanje i zbivanje. Gramatička i pravopisna pravila vezana za glagole opisat će se pomoću mnogih hrvatskih jezičnih savjetnika i priručnika, pravopisa i gramatike, a primjenom korpusnoga alata hrWaC² uputit će se na to kako su korpusi kvalitetan izvor primjera glagola u jezičnome uzusu.

5.1. Dvovidni glagoli

Glagoli se prema vidu dijele na svršene, nesvršene i dvovidne glagole, odnosno one koji su i svršeni i nesvršeni. Goranka Blagus Bartolec i suradnici (2016: 71) u jezičnome priručniku 555 *jezičnih savjeta* navode kako se u standardnome jeziku od dvovidnih glagola ne bi trebali, dodavanjem prefikasa ili sufikasa, izvoditi svršeni ili nesvršeni glagoli. Oni su sami sebi vidni parnjaci. Neki od primjera dvovidnih glagola u hrvatskome su jeziku *koncentrirati se*, *programirati*, *generirati*, *kopirati* i sl., a umjesto njih često se čuju pogrešni izrazi: *skoncentrirati se*, *isprogramirati*, *izgenerirati*, *iskopirati*. Nadalje, njihova (ne)svršenost prepoznaje se u kontekstu, npr. *Što radiš?* – *Koncentriram se* (nesvršeni glagol) i *Kad se koncentriram, znat ću*

---

² Hrvatski mrežni korpus / hrWaC izvor je svih tabličnih i slikovnih prikaza u ovome radu.

URL: <https://www.sketchengine.eu/>

odgovor na tvoje pitanje (svršeni glagol). Jezikoslovka Nives Opačić (2009: 100) dodaje da u hrvatskome jeziku imamo dobre zamjene za glagol *koncentrirati se*: *sabrati se* ili *usredotočiti se*. Međutim, ako smo se već opredijelili za ovu tuđicu, morali bismo naučiti kako je *koncentrirati se* dvovidan glagol pa mu nije potrebno dodavati prefiks da bi imao svršen vid (Blagus Bartolec i sur., 2016: 131).

Nives Opačić (2009: 104) spominje i germanizam *krahirati* kao dvovidan glagol kojemu je, dakle, nepravilno dodavati prefiks u svršenom obliku: *skrahirati*. Primjerice, banke koje su propale; doživjele slom: *kahirale su*.

Blagus Bartolec i suradnici (2016: 71) navode i glagol *poštovati* kao nesvršeni glagol koji nema svršeni parnjak: umjesto *ispoštovati odluku* treba *poštovati odluku*. S tim u vezi, nerijetko se čuje i nesvršeni glagol *poštivati*. Ovi su glagoli sinonimi značenja *priznavati čiju vrijednost, držati do koga ili čega i ponašati se u skladu s čim, slijediti što*. U hrvatskome standardnom jeziku prednost se daje glagolu *poštovati* iz tradicijskih razloga i zbog toga što je glagolska imenica *poštovanje* mnogo bolje potvrđena od glagolske imenice *poštivanje*. Oba spomenuta glagola imaju u prezentu iste oblike (poštujem, poštuješ...) (Blagus Bartolec i sur., 2016: 116). Jezikoslovci, dakle, predlažu:

iskopirati → *kopirati*

isprogramirati → *programirati*

izgenerirati → *generirati*

skoncentrirati se → *koncentrirati se*

skrahirati → *kahirati*

ispoštovati → *poštovati*.

Tablica 1.³ temeljem mrežnoga korpusa hrWaC prikazuje kako se korisnici uglavnom koriste točnim oblikom dvovidnih glagola, no pronađeni su i mnogi pogrešni oblici u jezičnoj uporabi:

glagoli		hrWaC	
skoncentrirati se	<u>koncentrirati se</u>	2,637	<u>24,813</u>
isprogramirati	<u>programirati</u>	1,214	<u>8,837</u>
izgenerirati	<u>generirati</u>	142	<u>12,654</u>
iskopirati	<u>kopirati</u>	1,533	<u>19,891</u>
skrahirati	<u>krahirati</u>	76	<u>505</u>
ispoštovati	<u>poštovati</u>	5,306	<u>103,809</u>

Tablica 1. Prikaz uzusa i norme dvovidnih glagola.

5.2. Glagoli s normativnom prednošću

U hrvatskome standardnom jeziku postoje glagoli, najčešće par glagola od kojih je oba člana jednako dobro upotrebljavati i koji pripadaju hrvatskome standardnom jeziku, no jezična norma jednom daje prednost nad drugim jednostavnim zaključkom da je jedan glagol bolje upotrebljavati nego drugi. Primjerice, u *555 jezičnih savjeta* promatran je odnos glagola *sadržati* i *sadržavati* koji bi se naoko mogli protumačiti kao svršeni i nesvršeni glagol. No, Blagus Bartolec i suradnici (2016: 129) navode kako se u hrvatskome standardnom jeziku prednost daje

³ U svim tablicama u ovome radu pogrešni oblici glagola nalaze se s lijeve strane, a pravilni s desne strane i podcrtani. Uporaba glagolskih primjera izražena je brojevima koji su potvrđeni korpusnim istraživanjem: glagolima s lijeve strane odgovaraju brojevi s lijeve strane, a glagolima s desne strane odgovaraju brojevi s desne strane.

glagolu *sadržavati* pred glagolom *sadržati*, i to zato što se glagol *sadržavati* puno češće ostvaruje u nekim vremenima (npr. u futuru i perfektu). Iako je u prezentu jednako uobičajeno i, primjerice, *Sok sadržava mnogo korisnih sastojaka* i *Sok sadrži mnogo korisnih sastojaka*, kada se glagol nalazi u futuru ili perfektu, pojavljuju se gotovo isključivo rečenice poput *Sok će sadržavati mnogo korisnih sastojaka* i *Sok je sadržavao mnogo korisnih sastojaka*, a ne rečenice poput *Sok će sadržati mnogo korisnih sastojaka* i *Sok je sadržao mnogo korisnih sastojaka*. Stoga, radi sustavnosti, i u svim ostalim vremenima, pa i u infinitivu, bolje je upotrebljavati glagol *sadržavati* nego glagol *sadržati*. Razlog normativne prednosti, dakle, može biti češće ostvarivanje glagola (infinitiva) u drugim glagolskim vremenima. Zaključno, norma radi sustavnosti predlaže:

sadržati → *sadržavati*

Jezični priručnik Coca-Cole (2012: 99–100) navodi kako u hrvatskome standardnom jeziku glagolima na *-ivati* norma u pravilu daje prednost pred glagolima na *-avati*, ali ih katkada i izjednačuje:

izjednačavati → *izjednačivati*

označavati → *označivati*

dopunjavati = *dopunjivati*

naglašavati = *naglašivati*

oglašavati = *oglašivati*

ozvučavati = *ozvučivati*.

Također, *Jezični priručnik Coca-Cole* (2012: 100) navodi kako neki glagoli na *-iti* i *-ići* imaju prednost pred glagolima na *-ati* i *-aći*, iako to svakako ovisi i o vrsti (i razredu) kojoj glagol pripada:

(iz)brojati → *(iz)brojiti*

(o)bojati → *(o)bojiti*

izaći → *izići*.

Autori *555 jezičnih savjeta* (2016: 72) navode i da, kada se od iste osnove tvore glagoli na *-ći* (*dići, doseći, odmaći, taći, umaći* itd.) i na *-nuti* (*dignuti, dosegnuti, odmaknuti, taknuti, umaknuti* itd.), u hrvatskome standardnom jeziku prednost imaju glagoli koji završavaju na *-nuti*. U skladu s tim reći ćemo da ćemo nešto posebno *istaknuti*, a ne *istaći*. Od ovoga se pravila izuzimaju glagoli s osnovama *bjeći, leći, stići, teći* pa je pravilno *pobjeći, prileći, postići, oteći* itd.

istaći → *istaknuti*

dići → *dignuti*

odmaći → *odmaknuti*

taći → *taknuti*

umaći → *umaknuti*.

Neke je glagole u hrvatskome jeziku, naime, jednako dobro upotrebljavati; svaki iz posebnih razloga. Tako su Blagus Bartolec i suradnici (2016: 49) opisali glagole *pridonijeti* i *doprinijeti*: glagolu *doprinijeti* mogla bi se dati manja prednost na temelju činjenice da ima potpunije tvorbeno gnijezdo (u njemu je, primjerice, imenica *doprinos*), a glagolu *pridonijeti* na temelju tradicije koja mu je dugo davala prednost pred glagolom *doprinijeti*. Hudaček i suradnici (2011a: 16) zaključuju kako se ni jednom ni drugom glagolu ne može dati neupitna normativna prednost:

doprinijeti = *pridonijeti*

Pojednostaviti (pojednostavljivati) i pojednostavniti (pojednostavljivati) također su glagoli koji jednako pripadaju standardnome jeziku, kako to dopušta i *Hrvatski jezični portal*⁴, no Nives Opačić obrazlaže kako su s gledišta hrvatskoga standarda praviln(ij)i oblici *pojednostavniti* i *pojednostavljivati* nego *pojednostaviti*, *pojednostavljivati*. *Pojednostavniti* znači učiniti što jednostavnim, stoga se oba *n* moraju vidjeti i čuti pa im norma daje prednost (Opačić, 2009: 160):

---

⁴ <https://hjp.znanje.hr/index.php?show=search> (pristupljeno 1. 8. 2021.)

pojednostaviti (pojednostavljivati) → pojednostavniti (pojednostavnjivati)

Tablica 2. prikazuje učestalost uporabe glagola kojima jezična norma (ne) daje prednost, kao i glagola koji su normativno izjednačeni. Istraživanje korpusa hrWaC pokazalo je kako korisnici uglavnom (u većem broju) upotrebljavaju glagole koji nemaju normativnu prednost:

glagoli		hrWaC	
sadržati	<u>sadržavati</u>	128,950	<u>32,387</u>
izjednačavati	<u>izjednačivati</u>	4,934	<u>2,337</u>
označavati	<u>označivati</u>	32,159	<u>3,845</u>
<u>dopunjavati</u>	<u>dopunjivati</u>	<u>2,255</u>	<u>1,974</u>
<u>naglašavati</u>	<u>naglašivati</u>	55,500	<u>302</u>
<u>oglašavati</u>	<u>oglašivati</u>	<u>5,499</u>	<u>67</u>
<u>ozvučavati</u>	<u>ozvučivati</u>	<u>34</u>	<u>24</u>
izaći	<u>izići</u>	174,340	<u>32,847</u>
izbrojati	<u>izbrojiti</u>	1,919	<u>2,318</u>
obojati	<u>obojiti</u>	2,269	<u>24,123</u>
istaći	<u>istaknuti</u>	17,900	<u>245,849</u>
dići	<u>dignuti</u>	39,361	<u>41,103</u>

odmaći	<u>odmaknuti</u>	7,653	<u>4,947</u>
taći	<u>taknuti</u>	1,151	<u>4,103</u>
umaći	<u>umaknuti</u>	926	<u>377</u>
<u>doprinijeti</u>	<u>pridonijeti</u>	24,241	<u>37,077</u>
pojednostaviti	<u>pojednostavniti</u>	11,418	<u>2,333</u>

Tablica 2. Prikaz uzusa i norme glagola s normativnom prednošću.

5.3. Glagolska vremena i načini

5.3.1. Infinitiv i prezent

Govornici hrvatskoga jezika često pogrešno rabe glagole u infinitivnome obliku, što rezultira i njihovim pogrešnim izražavanjem u prezentu (i u ostalim glagolskim vremenima). Nives Opačić (2009: 51) kao primjer ove jezične pogreške navodi glagol *dobivati* koji govornici nerijetko preoblikuju u *dobijati* već u infinitivu pa onda i u glagolskim vremenima. Blagus Bartolec i suradnici (2016: 48) također su primijetili ovu grešku pa navode kako se katkada čuju izrazi poput *Stalno dobija upalu grla*. Opačić (2009: 51) zaključuje kako pravilan infinitiv ovoga glagola glasi *dobivati* pa ga se spreže: ja dobivam, ti dobivaš, on/ona/ono dobiva, mi dobivamo, vi dobivate, oni/one/ona dobivaju:

dobijati → *dobivati*

Učestalo se griješi, a osobito u sjevernijim dijalektima, pri uzusu glagola *mirisati*. Nives Opačić iznosi kako se kod ovoga glagola griješi i u infinitivu i u prezentu. Infinitiv se pogrešno rabi u liku *mirišati*, *mirišiti* umjesto *mirisati*, a prezent u liku *mirišim*, *mirišiš*, *miriši* itd.

Također, pravilno je reći *mirisati na što*, a ne *mirisati po čemu*: *Miriše na proljeće* (Opačić, 2009: 123). Norma, dakle, predlaže:

mirišiti, mirišati → *mirisati*

5.3.2. *Futur prvi*

Eugenija Barić i suradnici (2005: 241) u četvrtome izdanju *Hrvatske gramatike* objašnjavaju kako se futur prvi tvori od nenaglašenih oblika nesvršenoga prezenta pomoćnoga glagola *htjeti* (ću, ćeš, će, ćemo, ćete, će) i infinitiva glagola koji se spreže (npr. *ja ću kupiti*). Kada infinitiv na *-ti* dolazi ispred oblika pomoćnoga glagola, ispušta se završno *-i* (kupit ću). Frančić i suradnici (2005: 106) dodaju kako se u govoru gubi čitav infinitivni završetak *-ti*, a u pismu se gubi završni *-i*. Barić i suradnici (2005: 241) objašnjavaju:

„Kada infinitiv na -ti dolazi prije oblika pomoćnoga glagola, infinitiv obično u govoru gubi svoj nastavak -ti i provodi se jednačenje fonema prema mjestu tvorbe, ali se u pismu ispušta samo krajnje -i:

<i>Govori se</i>	<i>Piše se</i>
<i>pítaću</i>	<i>pitat ću</i>
<i>grīšču</i>	<i>grist ću</i>

To nije nikakvo posebno pravilo za pisanje futura prvoga, već se radi o pravilnim glasovnim alternacijama (2005: 241).“

Frančić i suradnici (2005: 106) dodaju kako ovo pravilo ne vrijedi za glagole na *-ći* (stići ću). Najčešće se pak griješi kada je u pitanju pomoćni glagol *biti* pa se može čuti i vidjeti *biti će*, a *Jezični priručnik Coca-Cole* (2012: 90) navodi da se katkada griješi i tako da se piše *biće* umjesto *bit će*. Zaključno, pravilno je:

biti ću → *bit ću*

5.3.3. *Kondicional prvi*

Barić i suradnici (2005: 244) u *Hrvatskoj gramatici* tumače kako se kondicional prvi ili sadašnji tvori od nenaglašenoga oblika aorista pomoćnoga glagola *biti* i pridjeva radnoga glagola koji se spreže:

Jednina:

1. *pisao/pisala bih*
2. *pisao/pisala/pisalo bi*
3. *pisao/pisala/pisalo bi*

Množina:

1. *pisali, pisale, pisala bismo*
2. *pisali, pisale, pisala biste*
3. *pisali, pisale, pisala bi*

Nenaglašeni oblik aorista pomoćnoga glagola *biti* u prvom licu jednine glasi *bih*, a u govoru i osobito u pismu često se susrećemo s pogrešno upotrijebljenim oblikom *bi* koji bi se trebao upotrebljavati za drugo i treće lice jednine. Drugim riječima, često se umjesto pravilnoga sprezanja (konjugacije) pomoćnoga glagola *biti* u kondicionalu, objašnjavaju Frančić i suradnici (2005: 106), upotrebljava oblik *bi* čak u svim licima, ne samo u prvom. Maja Matković (2005: 76) također je upozorila na često pogrešno pisanje glagolskih oblika na primjeru *mi bismo* koji se često nepravilno piše kao *mi bi*.

Tablica 3. prikazuje kako korisnici uglavnom rabe standardizirani oblik infinitiva i prezenta, dok se češće griješi u pisanju kondicionala:

glagoli		hrWaC	
dobijati	<u>dobivati</u>	29,045	<u>167,226</u>
mirišiti	<u>mirisati</u>	45	<u>16,371</u>
mirišati	<u>mirisati</u>	191	<u>16,371</u>
biti ću	<u>bit ću</u>	2,087	<u>6,882</u>
mi bi	<u>mi bismo</u>	7,910	<u>3,368</u>

Tablica 3. Prikaz uzusa i norme glagolskih vremena/načina.

5.4. Glagolski paronimi

Jakob Patekar (2017: 163) o paronimima piše kao o zanimljivom jezikoslovnom i standardološkom pitanju, a definira ih kao riječi sličnoga izraza, a različita značenja. Glagolski su paronimi, dakle, riječi koje izriču radnju, stanje i zbivanje; zvuče slično ili se slično pišu, a značenje im je kategorički različito.

Poznat primjer jezične pogreške u ovoj kategoriji glagoli su *zaspati* i *zasuti* za koje Blagus Bartolec i suradnici (2016: 159) objašnjavaju da u infinitivu nisu ni slični, no u prezentu ih govornici neprestano miješaju, odnosno u prezentu se oblici glagola *zasuti* katkada pogrešno upotrebljavaju u onim značenjima koja imaju oblici glagola *zaspati*, npr. *Kada zaspeš, lijepo sanjaj* umjesto *Kada zaspiš, lijepo sanjaj*. Griješi i Goran Karan, koji pjeva pjesmu „Kada zaspu anđeli“⁵ jer nije riječ o sipanju, već o spavanju. Opačić (2009: 231) dodaje kako prezent jednine glagola *zaspati* glasi *zaspim* (*zaspiš, zaspi, zaspimo, zaspite, zaspe*), a prezent jednine glagola

⁵ Izvor: <https://blog.dnevnik.hr/stitch/2006/04/1620997350/zasuti-zaspati.2.html?page=blog&id=1620997350&subpage=1&subdomain=stitch> (pristupljeno 14. 8. 2021.)

zasuti glasi *zaspem* (zaspeš, zaspe, zaspemo, zaspete, zaspu) te ih valja razlikovati. Frančić i suradnici (2005: 108) kao uzrok ovakve greške navode nerazlikovanje glagolskih paronima *zaspiti* i *zasuti*, tj. griješi se u sprezanju ovih glagola.

	ZASPATI		ZASUTI	
	jednina	množina	jednina	množina
1.	zaspim	zaspimo	zaspem	zaspemo
2.	zaspish	zaspite	zaspeš	zaspete
3.	zaspim	zaspe	zaspe	zaspu

Tablica 4. *Prezentski oblici glagola "zaspiti" i "zasuti".*

Izvor: <https://bujicarijeci.com/2012/10/zaspem-i-zaspim/> (pristupljeno 12. svibnja 2021.)

Zaključno, normativno je točna rečenica:

Kada zaspeš, lijepo sanjaj. → *Kada zaspish, lijepo sanjaj.*

orit. Po noći, prije nego **zaspem**, naprežem se da zas
žao, i da mi fali. Al kad **zaspem** baš ništa ne sanjam, i
u krevetiću i čekala da **zaspem** kako bi se išuljala. Ka
problema, svaku večer **zaspem** snom pravednika, iliti
popuste živci pa skoro **zaspem** s dječaćićem u naruč
om vrmenu. A možda i **zaspem** na podu za vrime čišć
leči se u krevet možda **zaspem**, a možda ne. Vrijeme

Slika 1. *Prikaz primjera pogrešnoga uzusa prezenta "zaspiti".*

Česta je pogreška u hrvatskome jeziku i miješanje glagola *zahvaliti* i *zahvaliti se*, što je Jadranka Mlikota opisala kao komunikacijski važnu razliku (Ham i sur., 2014: 168). Preciznije rečeno, izvorni govornici hrvatskoga jezika rabe ih kao sinonime i povratni glagol *se* ne doživljavaju kao zapreku ni pogrešku kada žele nekome zahvaliti za nešto. Naime, Opačić (2009: 229) rješava ovu nedoumicu tako što objašnjava kako glagol *zahvaliti se* znači *ljubazno odbiti*

nečiju ponudu, a glagol *zahvaliti* (bez povratnoga glagola) znači *reći komu hvala*. Blagus Bartolec i suradnici (2016: 158) to pokazuju na primjeru: *Zahvalit ćemo prijateljima na daru, a nečiju ćemo suradnju odbiti zahvalivši se*. Točno je, stoga, govoriti ili pisati:

Zahvaljujem na ponudi, ali nisam spreman. → *Zahvaljujem se na ponudi, ali nisam spreman.*

Zahvaljujem ti se na ovome daru. → *Zahvaljujem ti na ovome daru.*

u ime svih ovogodišnjih dobitnika	zahvalio se	gospodin Marijan Novak, obrtnik ko
ana Jelak pozdravila je nazočne i	zahvalila se	sudionicima turnira na sudjelovanju
ndidatima, i s nekoliko lijepih riječi	zahvalio se	na dobrim demonstracijama, i nara
strakonu Ove godine smo odlučili	zahvaliti se	svima koji vole Istrakon i redovno g
lonačelnik Rijeke Vojko Obersnel,	zahvalivši se	svima koji su angažirani na rješava
raške HVIDR-e, Darko Grgošević	zahvalio se	svim gradovima i općinama koje su
i je ujedno bio i pokrovitelj turnira,	zahvalio se	svima na velikom odazivu, a uz por
lnika Mihanović. Novi predsjednik	zahvalio se	na izboru, županu na potpori, te po:
nanitarni rad UDDR Štraseri te se	zahvalio se	na lijepom dočeku i gostoprimstvu.
zde zalijevala znanjem i ljubavlju.	Zahvalio se	županu Zadarske županije na finan

Slika 2. Prikaz primjera pogrešnoga uzusa glagola "zahvaliti se".

Nives Opačić navodi kako ima glagola kojima upravo refleks staroga glasa jata mijenja značenje. Primjer su takvoga para glagoli *zacrveniti* i *zacrvenjeti se* (nesvršeni: *crveniti* i *crvenjeti se*) (Opačić, 2009: 226). Međutim, govornici hrvatskoga jezika često ih ne razlikuju i misle da refleks jata koji je u njima različit, u slučaju da znaju oba primjera, ovisi o zavičajnome ijekavskom ili ikavskom govoru. *Zacrveniti*, objašnjava autorica, znači *učiniti koga/što crvenim*: onaj smo zid *zacrvenili* da se bolje ističe. *Zacrvenjeti se* znači *postati crven*: od stida se *zacrvenjela* preko ušiju (Opačić, 2009: 226–227). Frančić i suradnici (2005: 109) objašnjavaju kako treba razlikovati značenje glagola tvorenih od iste pridjevnice osnove i sufikasa *-iti* i *-jeti* (dakle: *zacrveniti* i *zacrvenjeti se*). Naime, glagoli sa sufiksom *-iti* tvoreni od pridjeva imaju značenje „davati svojstvo koje označuje pridjev“, a glagoli sa sufiksom *-jeti* tvoreni od pridjeva znače „dobivati svojstvo koje označuje pridjev“. Tako bi glagol *crveniti* značio „činiti što crvenim“, a *crvenjeti se* „postajati, biti crven“. Autori *Jezičnoga priručnika Coca-Cole* (2012:

98) također lijepo objašnjavaju kako *crveniti* znači *činiti što crvenim* (crveniti usnice), *crvenjeti* postajati crvenim (npr. *Jagode su crvenjele*), a *crvenjeti se* znači *isticati se crvenom bojom* (npr. *Mak se crvenjeo u polju*). Pogrešno je, stoga, reći *zacrveniti obraze* osim ako ih nemamo namjeru neprirodno obojiti crvenom bojom. Sanda Ham dodaje kako ćemo ružem *pocrveniti* usne, a ako se postidimo, možemo *pocrvenjeti* u licu od stida (Ham i sur., 2014: 111). Zaključno, norma predlaže:

Zacrvjenjeli smo sve zidove u kući. → *Zacrvjenili smo sve zidove u kući.*

ir ima obraz pa se može "	zacrvjeniti	".... možda si skupa s ovim
nar, vilović i malović bi se	zacrvjenili	od srama da ovo pročitaju.
ava izbacila. " Ona se sva	zacrvjenila	. " Ma, nije, gospodine Želj
ijte sami sebi... Jeste li se	zacrvjenili	? Mislite li da je ova tema r

Slika 3. Prikaz primjera pogrešnoga uzusa glagola "zacrvjeniti".

Govornici nisu oprezni ni kod uporabe glagolskih paronima *isticati* i *istjecati*. Riječima Nives Opačić, glagol *istjecati* znači *izlaziti tekući, cureći; približavati se, primicati se tekući*. Vrijeme i rok će *istjecati*, a neće *isticati* jer *isticati* znači *stavljati na vidljivo mjesto, naglašavati*. Nečije zasluge možemo *isticati*, a možemo se *isticati* i vlastitima. Time razlikujemo i glagolske imenice *istjecanje* i *isticanje* (Opačić, 2009: 83). Pravilno je, dakle:

Autor istječe nešto važno. → *Autor ističe nešto važno.*

a 2013. godine	ističe	rok za dostavu
u ponoć, kada	ističe	rok za kandidira
sa 31.12.2007.	ističe	prijelazni rok u l
rokovi prijave	ističu	1. veljače 2013.
zakona (kada	ističe	rok od tri mjesec

Slika 4. Prikaz primjera pogrešnoga uzusa glagola "isticati" uz imenicu „rok“.

Slično je i s glagolima *sticati* i *stjecati*. Glagol *sticati*, objašnjava Opačić (2009: 198), znači *poticati vatru; žaračem miješati da se razgori vatra*. Hrvatski izvorni govornici često ovaj glagol miješaju s glagolom *stjecati*: vlastitim radom zaslužiti što, postati vlasnik čega. Pogrešno je, primjerice, reći da dijete *stiče* radne navike ili da čovjek *stiče* slavu i novac. Dijete *stječe* radne navike jednako kao što čovjek *stječe* slavu i novac (Opačić, 2009: 198–199). Točno je, naprimjer, govoriti i pisati:

Poslovan čovjek stiče puno novca. → Poslovan čovjek stječe puno novca.

montaže. Tijekom radionice	stiču	se mnoga znanja o procesima
io razmijeniti vaša iskustva i	sticati	nova prijateljstva, ali istovremeno
u Zagrebu, te 2002. godine	stiče	titulu magistra znanosti. A
rezerve treba primjenjivati te	sticati	pozitivne navike da bi vaš
kim sustavima Boris Sakač	stiče	krajem 1960 - ih godina u
Facebook i novi komunikacije.	Stiče	se dojam da je novoštoka
Učlanjenjem u našu Udrugu	stičete	prava i pogodnosti koje m

Slika 5. Prikaz primjera pogrešnoga uzusa glagola "sticati".

Oživiti i *oživjeti* glagolski su paronimi koji svakako stvaraju muke govornicima koji opet, ako i znaju oba primjera, smatraju kako refleks jata ovisi o podrijetlu, dijalektu ili zavičajnome govoru. Opačić navodi kako su oba glagola točna, a pravilan uzus ovisi o značenju što ga zahtijeva kontekst. *Oživiti* znači *učiniti koga živim*, a *oživjeti* – *postati živ*. Autorica navodi: „Nakon rata oživjela je trgovina (postala je živa). Vladine proturecesijske mjere nisu uspjele oživiti gospodarstvo (nisu ga učinile živim)“ (Opačić, 2009: 151). Mile Mamić (1997: 60) dodaje kako je pravilno reći: „Krist, koji je oživio mrtvoga Lazara, može i nas *oživiti* (tj. učiniti živima). Njegovom moći možemo i mi *oživjeti* (tj. postati živi)“. Frančić i suradnici u glagolske paronime svrstavaju i glagole *sipati* i *lijevati* uz objašnjenje kako se *sipati* može samo što sipko poput, primjerice, brašna i šećera, dok se *lijeva* što tekuće poput kave ili vode (Frančić i sur., 2005: 109). Nives Opačić (2009: 129–130) također smatra da za rečenicu *Sipaj još malo kave* ne možemo a priori reći da je pogrešna, no zagonетка leži u kemiji: tekućine se lijevaju, ulijevaju, razlijevaju i sl., a sipke se tvari sipaju, rasipaju, prosipaju itd. Kava se doista može i *sipati* i

lijevati, ovisno o obliku i agregatnome stanju u kojemu se nalazi. Ipak, ako želimo da nas netko posluži prvim jutarnjim napitkom, reći ćemo mu da nam ulije ili natoči kave. Vidović (1969: 164) objašnjava kako nećemo *sipati*, već ulijevati benzin, a autori *555 jezičnih savjeta* (2016: 131) jednako tako zaključuju kako se glagol *sipati* i drugi glagoli izvedeni od njega (*nasipati*, *presipati*, *usipati*...) upotrebljavaju kada je riječ o čemu rastresitom ili sipkom (*sipati brašno u vreću*, *sipati prašak*) i ne valja ih upotrebljavati kada je riječ o tekućinama. Prema tome, pravilno je:

sipati vode → *ulijevati (uliti) vode*

zela dragocjenu bocu i počela	sipati vodu	u tankom mlazu. Rekla bi tetk
nuo bocu naopačke i počeo si	sipati vodu	po glavi Cura je počela vikati
akon nakon 10 godina, sam si	sipa vodu	, pije, otvara hladnjak, vadi iz
a kako u porculansku zdjelicu	sipa vodu	i stavlja pšenicu da proklija, d
losti. Barić: U svoje su mlijeko	sipali vodu	»Ma, kakva politika? Prestao
vam da su oni u svoje mlijeko	sipali vodu	«, pravdao se u izjavi za Vjes
ro po njihovu vremenu) počeli	sipati vodu	iz helikoptera po reaktorima (
ta kolovoza, Vila je na bunaru	sipala vodu	u kantu da bi napojila mršavu
uku razgrtalo je klijuće sijeno i	sipalo vodu	i dimeću se gomilu. Matin i M
hoće veru da kvare ili da nam	sipaju vodu	u kandilo naše svete vere Pra
a načina: 8. U veći, dublji pleh	sipati vodu	i staviti kalup sa mesom, pazi
, traže vode.. a onda dok im ti	sipaš vodu	.. oni gledaju šta će ti ukrasti.
ću opet morati svakih 300 km	sipati vodu	ali bolje i to nego da ide u crv
utama. Nakon sušenja ja sam	sipao vodu	na vjetrombran, jer tad nije bilo
to ne ispusti jabuku a to što je	sipao vodu	znači samo da je pokušao do
i cijelo vrijeme i stalno moram	sipat vodu	u sebe. Prava ovisnost. Najvi
inos darova, u trenutku dok je	sipao vodu	u vino, kaže naglas da su ga
i opiše što se stvorilo. - dijete	sipa vodu	kroz lijevak., kasnije stavi cjev

Slika 6. Prikaz primjera sintagme "*sipati vodu*" kao primjer pogrešnoga uzusa.

5.5. Glagolsko-imenske konstrukcije

Blagus Bartolec i suradnici (2016: 75) napominju kako govornici hrvatskoga jezika umjesto punoznačnih glagola nepotrebno rabe konstrukcije s pomoćnim glagolom (*biti*) ili kojim nepunoznačnim glagolom (*načiniti*, *postaviti*, *uzeti*, *izvršiti*, *doći do*) kojemu se zatim dodaje imenica (nerijetko i s prijedlogom). Takva su ustrojstva, objašnjavaju autori *Jezičnoga priručnika Coca-Cole* (2012: 18), pogrešna u hrvatskome standardnom jeziku. Njihovu „pogrešnost“ Opačić (2009: 78) objašnjava time što hrvatski jezik radnju voli izraziti glagolom.

Primjer takvih konstrukcija navode Blagus Bartolec i suradnici (2016: 75): *izvršiti dostavu* jednostavno se može preoblikovati u glagol *dostaviti*. Slično tome, *Jezični priručnik Coca-Cole* (2012: 18) navodi niz primjera u administrativnome kontekstu:

dati izjavu → *izjaviti*

dati prijedlog → *predložiti*

donijeti odluku → *odlučiti*

imati znanje → *znati*

izvršiti korekciju → *ispraviti*.

Frančić i suradnici (2005: 113) smatraju kako se takve konstrukcije trebaju zamijeniti glagolom koji ima isti korijen kao i imenica u konstrukciji pa također navode:

izvesti zaključke, *donijeti zaključke* → *zaključiti*

izvršiti popis → *popisati*

izvršiti uplatu → *uplatiti*

izvršiti utjecaj → *utjecati*

načiniti procjenu → *procijeniti*

postaviti pitanje → *pitati*

uzeti u razmatranje → razmotriti.

Nives Opačić (2009: 78) dosjetila se primjera koji se može puno spretnije izraziti u standardnome jeziku, iako ga nije netočno reći/napisati i u prvome obliku:

ići na smanjenje potrošnje → (treba) smanjiti, racionalizirati potrošnju

Tablica 5. korpusnim istraživanjem prikazuje kako korisnici, iako i griješe, u znatno većem broju ipak biraju standardiziranu inačicu u odnosu na glagolsko-imensku konstrukciju. Razlog je, pretpostavljam, jednostavnost izraza.

glagoli		hrWaC	
dati izjavu	<u>izjaviti</u>	2,081	<u>205,647</u>
dati prijedlog	<u>predložiti</u>	1,425	<u>78,571</u>
donijeti odluku	<u>odlučiti</u>	21,280	<u>406,153</u>
imati znanje	<u>znati</u>	2,649	<u>2,214,883</u>
izvršiti korekciju	<u>ispraviti</u>	65	<u>32,813</u>
donijeti zaključke	<u>zaključiti</u>	380	<u>173,779</u>
izvršiti popis	<u>popisati</u>	79	<u>2,640</u>
izvršiti uplatu	<u>uplatiti</u>	518	<u>37,727</u>
izvršiti utjecaj	<u>utjecati</u>	89	<u>146,425</u>
načiniti procjenu	<u>procijeniti</u>	5	<u>49,594</u>

postaviti pitanje	<u>pitati</u>	14,227	<u>614,742</u>
uzeti u razmatranje	<u>razmotriti</u>	685	<u>18,514</u>
<u>ići na smanjenje</u> <u>(potrošnje)</u>	<u>smanjiti (potrošnju)</u>	<u>3</u>	<u>1,397</u>

Tablica 5. Prikaz uzusa i norme glagolsko-imenskih konstrukcija.

5.6. Niječni oblici glagola

Jedna od najčešćih pogrešaka u jezičnome uzusu pogrešno je pisanje čestice *ne* s glagolom. Sanda Ham (2014: 100) navodi kako pravopisno pravilo o pisanju *ne ću*, niječnice *ne* rastavljeno od glagola *ću*, mnogi smatraju bezrazložnim narušavanjem dobro ustaljenih pravopisnih navika, ali mnogi i ne znaju da se išta u pisanju *ne ću*, *neću* promijenilo. S glagolima se niječnica *ne*, navodi 555 jezičnih savjeta, u pravilu piše nesastavljeno (Blagus Bartolec i sur., 2016: 99–100). Pravopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje (2013: 59) na popis višerječnica stavlja zanijekane glagole s primjerima: *ne jedete*, *ne radiš*, *ne sjedimo*, *ne spavam*, *ne trče*, *ne uči*. Blagus Bartolec i suradnici (2016: 99–100) kao iznimku od ovoga pravila, odnosno ono što bi stajalo na popisu jednorječnica, nabrajaju niječne oblike prezenta glagola *htjeti* (*neću*, *nećeš*, *neće*, *nećemo*, *nećete*, *neće*), niječne oblike prezenta glagola *imati* (*nemam*, *nemaš*, *nema*, *nemamo*, *nemate*, *nemaju*) i neke niječne imperativne oblike (*nemoj*, *nemojmo*, *nemojte*, *nemaj*, *nemajmo*, *nemajte*). Na taj popis pravopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje (2013: 58–59) dodaje i niječne oblike glagola *biti* (*nisam*, *nisi*, *nije*, *nismo*, *niste*, *nisu*) i glagole u kojima je *ne* dio osnove (*negodovati*, *nenavidjeti*, *nedostajati*, *nestati*, *nestajati*). Frančić i suradnici dodaju kako, kada je riječ o pisanju niječnice *ne* uz nenaglašene oblike glagola *htjeti*, pravopisi postupaju na nekoliko načina. U četvrtome izdanju Babić-Finka-Moguševa pravopisa dopušta se dvostruk način bilježenja: *ne ću* i *neću*. Autori tako postupaju protežući pravilo da se niječna čestica piše odvojeno od glagola i na nenaglašene oblike glagola *htjeti*. Od petoga izdanja

pravopisa istih autora nadalje dopušteno je samo *ne ću*, a u Anić-Silićevu pravopisu dopušteno je samo sastavljeno pisanje: *neću* (Frančić i sur., 2005: 113).

Pokazalo se kako je „korisnicima“ jezika veći problem sastavljeno pisanje niječnice koja bi trebala biti odvojena od glagola pa tako nerijetko nailazimo na *neznam*, *nemogu*, *neradim* i sl. u odnosu na nesastavljeno pisanje glagola koji bi se trebali pisati sastavljeno s niječnicom (npr. *ne dostajati*, *ne mam* i sl.). Ivan Zoričić (1998: 22) ovdje bi zaključio kako će i pravopisci spremno priznati da je sastavljeno i rastavljeno pisanje riječi trajan problem hrvatskoga pravopisa. Treba, dakle, pisati:

neznam → *ne znam*

Korpusno istraživanje pokazalo je kako korisnici u velikome broju griješe u pisanju niječnice zajedno s glagolom (u primjerima koji nisu u skladu sa standardom), iako je znatno veći broj pravilno napisanih izraza, kako to prikazuje tablica 6.:

glagoli		hrWaC	
<u>ne ću</u>	<u>neću</u>	<u>2,264</u>	<u>116,505</u>
neznam	<u>ne znam</u>	69,479	<u>294,751</u>
nemogu	<u>ne mogu</u>	30,657	<u>321,649</u>

Tablica 6. Prikaz uzusa i norme niječnih oblika glagola.

5.7. Dopune glagolima

Glagol ima glavnu ulogu u rečenici, a ponekad uza se traži određenu padežnu ili prijedložnu dopunu koju govornici hrvatskoga jezika nerijetko rabe pogrešno. Pri uporabi glagola i dopune koja mu je pridružena treba voditi računa o onome što propisuje jezična norma.

5.7.1. Pogreške s padežnom dopunom

Jedan od glagola za koji se može utvrditi da se gotovo uvijek griješi kada je u pitanju njegova padežna dopuna jest *koristiti* (se). Blagus Bartolec i suradnici (2016: 84) glagol *koristiti* definiraju u značenju *biti (komu) na korist; od koristi* i ima dopunu u dativu: *Vaše će mi upute koristiti* ili *Njegova otkrića koriste čitavom društvu*. Međutim, povratni glagol *koristiti se* znači *služiti se čim* i ima dopunu u instrumentalu (*koristiti se čijim uslugama, koristiti se računalom*). Često se umjesto glagola *koristiti se* upotrebljava glagol *koristiti* s dopunom u akuzativu, što nije u skladu s pravilima hrvatskoga standardnog jezika. Umjesto *koristiti vlastito znanje, koristiti upute* pravilno je *koristiti se vlastitim znanjem, koristiti se uputama*.

Stjepko Težak (1991: 167) dodaje kako se, unatoč tome, sve češće čuje pogrešna akuzativna rekcija, npr. *Koristim računalu*. Težak za ovu pogrešku krivi brzinu, površnost, utjecaj stranih jezika i nebrigu za jezik. Hudaček i suradnici (2011a: 41) slažu se kako normativno pravilo za glagol *koristiti se* vrijedi i danas, a to se pravilo krši uporabom glagola *koristiti se* s dopunom u akuzativu. Kao ravnopravne glagole Težak navodi *iskoristiti, upotrijebiti, uporabiti* i *poslužiti se* (Težak, 1991: 167–168). Zanimljivo je kako glagoli *iskoristiti, upotrijebiti* i *uporabiti* imaju akuzativnu rekciju, poglavito glagol *iskoristiti* koji je svršeni oblik glagola *koristiti*. Opačić (2009: 103) objašnjava kako glagol *koristiti se* ne mora biti povratan (*koristiti se čime: upotrebljavati*), već može biti i nesvršen prijelazan (*koristiti komu/čemu*) pri čemu bi značio *biti komu na korist*. Autorica navodi izvrstan primjer: *Koristim se sapunom koji mi koristi*. Prema tome, točno je reći i napisati:

Koristim računalu. → Koristim se računalom.

Koristim upute. → Koristim se uputama.

Blagus Bartolec i suradnici (2016: 84) dodaju kako se glagol *koristiti* iznimno upotrebljava s akuzativom u značenju *služiti se čim* u određenome administrativnom kontekstu (*koristiti slobodne dane, koristiti godišnji odmor* i sl.). *Jezični priručnik Coca-Cole* (2012: 101) također navodi kako se u rijetkim slučajevima (uz imenice *dopust, odmor*) može upotrebljavati glagol *koristiti se* s dopunom u akuzativu:

Ugovor o studijskom dopustu mora sadržavati jasnu naznaku razdoblja u kojem je službenik ovlašten koristiti studijski dopust.

Godišnji ću odmor koristiti u razdoblju od 15. srpnja do 3. kolovoza 2010. godine.

Glagoli *lagati* i *smetati* zahtijevaju dopunu u dativu kako to propisuje jezična norma, no pri uzusu se češće čuje akuzativ: *lagati oca*, *smetati brata* umjesto *lagati ocu*, *smetati bratu*. Opačić (2009: 194) dodaje da se, kao i *smetati*, tako ponaša i izvedeni glagol *zasmetati*: *Zasmetalo mi je njihovo ponašanje*. Pravilno je:

Lažem te. → *Lažem ti.*

Smetaš me. → *Smetaš mi.*

Sve češće zavirivanje u engleske izvore na kojekakvim portalima, navodi Nives Opačić (2009: 100), dovelo je do pogrešne uporabe anglizma *komunicirati* na način da se piše npr. *Nije komunicirao svoje šefove o tome*. Glagol *komunicirati* pravilno je pisati u obliku *komunicirati s kim*, a ne *komunicirati koga*, odnosno pravilno ga je rabiti s instrumentalom, ne akuzativom. Blagus Bartolec i suradnici (2016: 83) dodaju kako u engleskome jeziku glagol *to communicate* ima značenja *održavati komunikaciju s kim*, *sporazumijevati se* ili *priopćiti*, *prenijeti o kakvoj obavijesti*. U hrvatskome standardnom jeziku glagol *komunicirati* treba upotrebljavati samo u prvome značenju i s dopunom u instrumentalu (npr. *komunicirati s voditeljem projekta*), a u drugome značenju i s dopunom u akuzativu (npr. *komunicirati novosti o proizvodu*) ne treba ga upotrebljavati. U tome značenju bolje je upotrijebiti glagole *prenijeti* ili *obavijestiti* (*prenijeti novosti o proizvodu*, *obavijestiti o novostima o proizvodu*). Pravilno je rabiti:

Komunicirat ću brata o tome. → *Komunicirat ću s bratom o tome.*

Isti se problem javlja i s glagolom *kontaktirati* pri kojemu se češće čuje takva pogreška. Pravilno je reći/napisati *kontaktirati s kim o čemu*, a pogrešno *kontaktirati koga*. Opačić (2009: 101) dodaje kako su se danas ovakve rečenice toliko proširile da su zasjenile one pravilne. Blagus Bartolec i suradnici (2016: 83) objašnjavaju kako u engleskome jeziku glagol *to contact* ima značenja *biti u kontaktu s kim* i *javiti se komu*. U hrvatskome standardnom jeziku glagol *kontaktirati* treba upotrebljavati samo u prvome značenju i s dopunom u instrumentalu (*kontaktirati s kim*, *čim*; *sa zaposlenicima*). U drugome značenju i s dopunom u akuzativu ne

treba ga upotrebljavati (*kontaktirati glavnoga direktora*). Profesorica Jadranka Mlikota u priručniku *Hrvatski jezični savjeti* dodaje kako su glagolu *kontaktirati* (*s kim*) dobre zamjene i neki hrvatski izrazi poput *stupiti u vezu* ili *povezati se s kim* (Ham i sur., 2014: 79). Jezikoslovci, dakle, predlažu:

Kontaktirat ću brata o tome. → Kontaktirat ću s bratom o tome. / Povezat ću se s bratom.

Hudaček i suradnici (2011a: 78) ističu kako glagol *raspravljati* ima u suvremenome standardnom jeziku samo lokativnu dopunu (s prijedlogom *o*) kojoj se daje izrazita normativna prednost pred akuzativnom dopunom. Na to se Blagus Bartolec i suradnici nadovezuju kako su izrazi koji sadržavaju glagol *raspravljati* s dopunom u akuzativu kalkovi (sintaktičke prevedenice). Prema engleskim izrazima koji sadržavaju glagol *to discuss* s dopunom u akuzativu, npr.: *to discuss the plan*, *to discuss the future of the company* i sl. No, kao što je navedeno, u hrvatskome standardnom jeziku glagol *raspravljati* ima dopunu u lokativu, npr. *raspravljati o planu*, *raspravljati o budućnosti tvrtke*, *raspravljati o teoriji*. Izrazi u kojima glagol *raspravljati* ima dopunu u akuzativu ne pripadaju hrvatskome standardnom jeziku, pa u njemu nije pravilno *raspravljati plan*, *raspravljati budućnost tvrtke*, *raspravljati teoriju*. Dopunu u akuzativu, s druge strane, ima svršeni glagol *raspraviti*: *raspraviti plan*, *raspraviti budućnost tvrtke*, *raspraviti teoriju*, koji znači *raspravljajući doći do zaključka*. Umjesto *raspravljati po tome pitanju* pravilno je *raspravljati o tome pitanju* (Blagus Bartolec i sur., 2016: 123–124). Zaključno, normativno je točno:

Raspravljam teoriju književnosti. → Raspravljam o teoriji književnosti.

Tablica 7. temeljem istraživanja na mrežnome korpusu hrWaC prikazuje kako korisnici jezika češće upotrebljavaju pogrešnu padežnu dopunu uz glagole *koristiti se*, *komunicirati*, *kontaktirati* i *raspravljati*. Glagol *lagati* gotovo se podjednako rabi i s pogrešnom i pravilnom dopunom, a glagol *smetati* nešto se češće rabi sa standardiziranom; dativnom dopunom:

glagol + padežna dopuna		hrWaC	
koristiti računalo	<u>koristiti se računalom</u>	1,010	<u>34</u>
lagati te (tebe)	<u>lagati ti (tebi)</u>	193	<u>217</u>
smetati te (tebe)	<u>smetati ti (tebi)</u>	416	<u>719</u>
komunicirati (koga/što)	<u>komunicirati (s kim/čim)</u>	22,952	<u>7,687</u>
kontaktirati (koga/što)	<u>kontaktirati (s kim/čim)</u>	30,362	<u>2,423</u>
raspravljati (koga/što)	<u>raspravljati (o komu/čemu)</u>	46,567	<u>27,436</u>

Tablica 7. Prikaz uzusa i norme glagola s padežnom dopunom.

5.7.2. Pogreške s prijedložnom dopunom

Ako se glagolu doda pogrešna prijedložna dopuna, vrlo vjerojatno će mu se dodati i pogrešna padežna dopuna koja slijedi nakon prijedloga. Ovakve su pogreške česte u administrativnim formulama. Umjesto *dati do znanja*, bolje je reći *dati na znanje*, zaključila je Nives Opačić (2009: 43). Promjena prijedloga dovela je i do promjene padeža. Autorica dodaje da je još bolje, vezano za primjer *dati na znanje*, uzeti glagol koji će precizno izreći misao: *upozoriti*, *obavijestiti*. Primjerice, *Dajemo vam na znanje da je rok istekao*, *Obavješćujemo vas da je rok istekao*; ili *Upozoravamo vas da je rok istekao* (Opačić, 2009: 43). Radovan Vidović (1969: 95) prekrižio bi rečenicu *Dao sam mu na znanje* i preoblikovao je u *Obavijestio sam ga* ili *Javio sam*

mu. Opačić (2009: 187) daje na znanje i nešto drugo: u sklopu povratnoga glagola *sastojati se* dobro je upotrijebiti samo prijedlog *od*: *Upitnik se sastoji od 20 rubrika*.

Glagoli koji su mnogim govornicima hrvatskoga jezika kamen spoticanja kada je u pitanju prijedložna dopuna zasigurno su *ovisiti* i *zavisiti*. Blagus Bartolec i suradnici (2016: 107) definiraju ih kao sinonime koji znače *ne biti slobodan ili samostalan u donošenju odluka ili nemati vlastitih sredstava za život*. Opačić (2009: 150–151) navodi kako se često griješi u prijedlozima koji dolaze kao dopune ovim glagolima. Uz glagol *ovisiti* dobre su dopune u instrumentalu: o komu, o čemu, a uz glagol *zavisiti* treba upotrijebiti *od* koga ili čega (od + genitiv). *Ovisimo o inozemnoj pomoći, a on ne zavisi ni od čega*. Stjepko Težak također upozorava na dvostruku rekaciju glagola *zavisiti* i *ovisiti*. Dok glagol *zavisiti* ide s prijedlogom *od*, dotle uz glagol *ovisiti* valja upotrebljavati prijedlog *o* s lokativom. Navodi primjer: *Sve zavisi od toga što će reći vođa* ili *Sve ovisi o tome što će reći vođa* (Težak, 1991: 167). Jezikoslovci zaključuju da je točno govoriti ili pisati:

Ovisim od njegovoj odluci. → *Ovisim o njegovoj odluci.*

Sve zavisi o njegovu raspoloženju. → *Sve zavisi od njegova raspoloženja.*

Istraživanje na mrežnome korpusu hrWaC pokazalo je kako se glagoli *ovisiti* i *zavisiti* uglavnom rabe s pravilnom prijedložnom dopunom, no ustrojstvo *dati na znanje* znatno je zasjenilo ustrojstvo *dati do znanja* koje je, kako je navela Opačić, manje precizno izraženo. Navedeno prikazuje tablica 8.:

glagol + prijedložna dopuna		hrWaC	
dati do znanja	<u>dati na znanje</u>	9,686	<u>900</u>
ovisiti od	<u>ovisiti o</u>	3,506	<u>78,018</u>
zavisiti o	<u>zavisiti od</u>	1,664	<u>5,590</u>

Tablica 8. Prikaz uzusa i norme glagola s prijedložnom dopunom.

5.8. Pasivne konstrukcije

Već je Stjepko Težak (1991: 171) objasnio kako je u hrvatskome jeziku nepotrebno koristiti se pasivom, a Nives Opačić (2009: 78) ovdje bi ponovila kako hrvatski jezik radnju voli izraziti glagolom. Autori *Jezičnoga priručnika Coca-Cole* (2012: 46) tvrde kako je u engleskome jeziku česta uporaba pasivnih ustrojstava pa tako preslikani završe i u hrvatskome jeziku i onda kada bi ih trebalo prevesti u aktivu. To je posebno često, objašnjavaju autori, kada se u engleskome jeziku navodi vršitelj radnje uveden prijedlogom *by*. Tada se u hrvatskim prijevodima često nalaze ustrojstva *od* ili *od strane*, ali prije no što se upotrijebe treba razmotriti mogu li se umjesto njih upotrijebiti aktivna ustrojstva.

Primjer navode Blagus Bartolec i suradnici (2016: 102): U hrvatskome standardnom jeziku nije dobro reći *Predavanje je praćeno od strane studenata* nego treba reći *Studenti su pratili predavanje*.

g silicija, inicijalno razvijena **od strane** Kyocera, sada se koristi u m
epublici Hrvatskoj utvrđenoj **od strane** Državnog zavoda za statistiku
anim tekstovima, odobrenim **od strane** autora i njihovih izdavačkih I
je u igri trenutno okupirana **od strane** mnogobrojnih i jaci srba, z
kt Škola sreće sufinanciran **od strane** Ministarstva obitelji, branitelj
nog popuštanja preporučeni **od strane** Europskog kardiološkog dru
ni put (koji je 1952. g. ukinut **od strane** JA), novi križni put, koji je u
opskih država, a podržan je **od strane** Europske biciklističke federa
i mladih ", koji je prepoznat **od strane** državnih institucija, te je MZ
n King su pomno isplanirani **od strane** stručnjaka iz tvrtke Bilić-Erić
orava je tipično primijenjena **od strane** menadžera voditelja projekt
a pečatom obrta i potpisana **od strane** vlasnika obrta ili ovlaštene o

Slika 7. Prikaz uzusa ustrojstva „od strane“ kao primjera nepoželjne konstrukcije.

5.9. Pleonazmi

Hrvatski jezični⁶ portal pleonazam definira kao suvišno gomilanje istoznačnih riječi, a Hudaček i suradnici (2011b: 42) pristupaju temi pleonazma u hrvatskome standardnom jeziku tako što ga definiraju kao jezični problem ponavljanja obavijesti; kao zalihost (koju općenito ne smatraju nužno problematičnom).

Blagus Bartolec i suradnici (2016: 139) kao čest primjer pleonazma kod izvornih hrvatskih govornika navode sintagmu *surađivati zajedno*. Naime, i glagol *surađivati* i prilog *zajedno* podrazumijevaju uključenost više strana, stoga je umjesto toga izraza dovoljno upotrijebiti samo glagol *surađivati* te, primjerice, umjesto rečenice *Često surađujemo zajedno* upotrijebiti rečenicu *Surađujemo zajedno*.

Nives Opačić (2009: 225) kao zanimljive primjere opazila je i sintagme *vratiti se natrag*, *popeti se gore* i *sići dolje*. Autorica objašnjava kako je krivo reći *vratiti se natrag* zato što sam glagol *vratiti se* kazuje kojim smjerom idemo (s točke na kojoj smo već bili opet na tu točku). Stoga, nepotrebno je ponavljati *natrag*. Što se tiče drugih dvaju primjera, Opačić (2009: 190) ih tumači zajedno: u izrazima *popeti se gore* i *sići dolje* (kao i *vratiti se natrag*) riječi *gore* i *dolje* suvišne su jer je glagolima *popeti se* / *penjati se* i *silaziti/sići* svojstven smjer kretanja. *Silaziti* i znači *ići dolje*, a *penjati se* znači *ići gore* pa su takvi dijelovi zalihosni.

Dodala bih kako se nerijetko može čuti i *Silazim niz stube* i *Penjem se uz stube* (ljestve ili sl.) što također smatram pleonastičnim konstrukcijama jer, kao što je i Opačić navela, *silaziti* znači *ići dolje*, dok *penjati se* znači *ići gore*, što implicira da su dodatci „niz stube“ i „uz stube“ višak osim ako je osobi kojoj se obraćamo u tom trenutku važna metoda, sredstvo ili put kretanja. Onda se možemo poslužiti izrazima poput *Idem niz stube* ili *Idem uz stube* kojima se sasvim jasno daje na znanje je li smjer kretanja subjekta prema gore ili dolje. Zaključno, pravilno je:

Surađujemo zajedno. → *Surađujemo.*

Vraćam se natrag. → *Vraćam se.*

---

⁶ <https://hjp.znanje.hr/index.php?show=search> (pristupljeno 5. 7. 2021.)

Popet ću gore na Eiffelov toranj. → Popet ću se na Eiffelov toranj.

Sići ću dolje za nekoliko sati. → Sići ću za nekoliko sati.

Tablica 9. prikazuje kako je u korpusnim istraživanjima uzus pravilnih oblika u odnosu na pleonastične konstrukcije znatno češći. Vjerojatno je, kao i kod glagolsko-imenskih konstrukcija, riječ o tome da su standardizirani oblici jednostavniji, pa samim time i poželjniji u jezičnome uzusu.

glagoli		hrWaC	
suradivati zajedno	<u>suradivati</u>	79	<u>62,341</u>
vratiti se natrag	<u>vratiti se</u>	684	<u>45,570</u>
popeti se gore	<u>popeti se</u>	68	<u>5,832</u>
sići dolje	<u>sići</u>	273	<u>11,199</u>

Tablica 9. Prikaz uzusa i norme na primjeru odabranih pleonazama.

5.10. Problem s povratnim glagolima

U četvrtome izdanju *Hrvatske gramatike* (2005: 231) povratni su glagoli jednostavno definirani kao glagoli koji imaju povratnu zamjenicu *se*; oni su neprijelazni, a upravo je povratna zamjenica *se* formalno obilježje neprijelaznosti. Svi se povratni glagoli mogu svrstati u tri temeljna tipa: uzajamno povratne glagole, nepravne povratne glagole i prave povratne glagole od kojih se pravi i nepravi povratni glagoli izdvajaju kao učestao pravopisni problem u hrvatskome jeziku.

Barić i suradnici (2005: 231) u *Hrvatskoj gramatici* nadalje objašnjavaju kako pravi povratni glagoli kazuju da se radnja vrši na vršitelju radnje, tj. subjekt je ujedno i objekt, što znači da se ne mogu pojaviti bez povratne zamjenice *se*. Ti se glagoli mogu zamijeniti izrazom

„prijelazni glagol s akuzativom zamjenice sebe“. Razlika između pravih i nepravih povratnih glagola jest u tome što se nepravi ne mogu preobličiti, odnosno povratna zamjenica *se* ne može biti zamijenjena naglašenim oblikom *sebe*. Primjerice, pravi povratni glagoli *hvaliti se* i *češljati se* mogu biti preobličeni u *hvaliti sebe* i *češljati sebe*, no nepravi povratni glagoli poput *rugati se* ili *igrati se* ne mogu biti preobličeni u *rugati sebe* ili *igrati sebe*.

Nives Opačić (2005: 109–110) navodi da će, primjerice, glagoli poput *bojati se*, *smijati se* ili *nadati se* uvijek biti upotrijebljeni s povratnom zamjenicom *se* i s njihovom uporabom neće biti problema. Međutim, postoji skupina povratnih glagola koji se često pogrešno upotrebljavaju bez povratne zamjenice. To su, primjerice, glagoli *kolebati se*, *odmarati se* i *brinuti se*. Ovi povratni glagoli moraju uza *se* imati povratnu zamjenicu (česticu) *se*, ili su prijelazni glagoli pa moraju imati objekt u akuzativu (*odmarati ruke*, *odmarati noge*, *brinuti svoje brige*). *Jezični priručnik Coca-Cole* (2012: 101) također dodaje kako je, primjerice, glagol *odmarati se* u hrvatskome standardnom jeziku prijelazni glagol samo u ograničenome broju izraza: *odmarati ruke*, *noge*. Kada subjekt vrši radnju sam na sebi, mora se upotrijebiti povratni glagol: *odmarati se*. Za glagol *brinuti se* isti priručnik (2012: 26) navodi kako je u reklamama *Brini za sebe* upotrijebljen neprijelazni glagol umjesto povratnoga. Ta bi reklama trebala glasiti: *Brini se za sebe*. Sinonim povratnoga glagola *brinuti se* jest *skrbiti se* koji je u hrvatskome standardnom jeziku također pravilan samo kao povratni glagol. Blagus Bartolec i suradnici (2016: 131–132) definiraju glagol *skrbiti se* kao *posvećivati pažnju komu ili čemu; omogućivati komu sredstva za život* i kao primjer pogrešnoga uzusa navode *Skrbim o okolišu* umjesto *Skrbim se o okolišu*. Treba, dakle, rabiti povratnu zamjenicu *se* uz navedene glagole:

Kolebam u tome. → *Kolebam se u tome.*

Odmaram na krevetu. → *Odmaram se na krevetu.*

Nemoj brinuti. → *Nemoj se brinuti.*

Skrbim o okolišu. → *Skrbim se o okolišu.*

Glagol koji se u hrvatskome standardnome jeziku također upotrebljava samo kao povratan jest glagol *čuditi se*, a govornici u jezičnome uzusu često, konstrukcijom nastalom pod utjecajem njemačkoga jezika, rabe izraz *Čudi me*. Nives Opačić (2009: 40) zaključila je kako je

dobro reći npr. *Čudim se što djetetu sve dopuštate*; ili: *Čudno mi je što djetetu sve dopuštate*. Sličan se problem javlja i s glagolom *dojmiti se*. Blagus Bartolec i suradnici (2016: 48–49) objašnjavaju kako glagol *dojmiti se*, koji znači *ostaviti, stvoriti dojam* i ima obvezatnu dopunu u genitivu (*dojmiti se koga*), često pogrešno upotrebljava bez povratne zamjenice *se*. Umjesto *Dojmila me ta slika* treba *Dojmila me se ta slika*. U skladu s normom piše se i govori:

Čudi me tvoje ponašanje. → *Čudim se tvome ponašanju.* / *Čudno mi je tvoje ponašanje.*

Dojmio me na prvi pogled. → *Dojmio me se na prvi pogled.*

Za sport klizanje noviji rječnici navode izvedenice: *klizati se; sklizati se, klizaljka; sklizaljka, klizalište; sklizalište* i sl., iako su stariji hrvatski rječnici izbjegavali izvedenicu sa *s*, objašnjava Nives Opačić (2009: 96–97). Autorica je primijetila kako za glagol *klizati* treba rabiti povratni glagol: *klizati se*. Pogrešno je, dakle reći *Idem klizati*, a dobro je reći *Idem se klizati* (Opačić, 2009: 96–97). Slično tome, pravilno se piše i govori:

Kližem na zatvorenom terenu. → *Kližem se na zatvorenom terenu.*

Opačić ističe kako mnogi rječnici hrvatskoga jezika oblike *konzultirati se* i *konzultacija* navode kao jedino rješenje, a nekoć su i *konsultirati se* i *konsultacija* bili točne varijante. Danas se, međutim, rabe samo oblici sa *z*, iako su se pojavila kolebanja oko toga treba li *konzultirati* rabiti samo kao uzajamni povratni glagol ili može biti i prijelazan (*konzultirati koga*). Autorica zaključuje kako bi ovaj glagol trebalo rabiti samo u povratnome obliku (Opačić, 2009: 102). Pravilno je, stoga:

Konzultirat ću s profesoricom u vezi s tim. → *Konzultirat ću se s profesoricom u vezi s tim.*

Iako je glagol *seliti* i prijelazan glagol, što znači da ima objekt u akuzativu, može biti i povratan (*seliti se*) i tada je upravo ova povratna zamjenica *sebe/se* taj objekt u akuzativu. Opačić (2009: 189): *Sutra se selim iz obiteljske kuće* ili *Selim ured na viši kat*. S druge strane, glagol koji je u hrvatskome standardnom jeziku isključivo povratni, kako to navodi *555 jezičnih savjeta*, jest *ukazati se* koji ne treba upotrebljavati bez čestice *se*. Pravilno ga je upotrebljavati u značenju *pojavit se, postati vidljivim i stvarnim*, koje se susreće najčešće u vjerskome kontekstu, npr. *Ukazala se Gospa*. Glagol *ukazati* često se pogrešno upotrebljava da bi se izrazilo da se komu želi skrenuti pozornost na što. U tome se značenju u standardnome jeziku upotrebljava glagol

upozoriti. Nepravilno je, primjerice, reći *Trener je ukazao igračima na propuste u igri*, a pravilno je *Trener je upozorio igrača na propuste u igri* (Blagus Bartolec i sur., 2016: 149). Normativno je točno:

Selim u Split. → *Selim se u Split.*

Autorica ukazuje na problem. → *Autorica upozorava na problem.*

glagoli		hrWaC	
kolebati	<u>kolebati se</u>	893	<u>115</u>
odmarati	<u>odmarati se</u>	15,545	<u>2,228</u>
brinuti	<u>brinuti se</u>	109,360	<u>13,402</u>
skrbiti	<u>skrbiti se</u>	273	<u>359</u>
čuditi	<u>čuditi se</u>	60,092	<u>7,461</u>
dojmiti	<u>dojmiti se</u>	8,102	<u>76</u>
klizati	<u>klizati se</u>	2,179	<u>162</u>
konzultirati	<u>konzultirati se (s kim)</u>	8,064	<u>1,038</u>
seliti	<u>seliti se</u>	19,833	<u>2,362</u>
ukazati	<u>ukazati se</u>	46,566	<u>1,335</u>

Tablica 10. Prikaz uzusa i norme povratnih glagola.

Kao što prikazuje tablica 10., oblici bez povratne zamjenice se rabe se mnogo češće od oblika koji uključuju povratnu zamjenicu, kako to pokazuje korpusno istraživanje. Problem s povratnim glagolima mogao bi se opisati tako da je korisniku jezika „lijeno“ upotrijebiti povratnu zamjenicu.

5.11. Uljezi u standardnome jeziku

Mnogi su izrazi ušli u uzus hrvatskih govornika, a da su smatrani uljezima u standardnome jeziku. Neki su oblici stigli ničim izazvani, neki su pak pod utjecajem posuđenica, tuđica ili razgovornoga jezika koji su preoblikovani u hrvatski jezik, a standard ih odbija prihvatiti, iako su prilično nametljivi. Na ovakve se glagole posebno osvrnula jezikoslovka Nives Opačić u svome jezičnom priručniku *Reci mi to kratko i jasno*.

Opačić (2009: 52) navodi kako Hrvati danas uglavnom više ne govore ni *pričekati*, ni *počekati*, ni *dočekati* – sve je prekrrio glagol *sačekati* koji je, riječima autorice, uljez u hrvatskome jeziku koji je počeo istiskivati druge dobre hrvatske glagole koji precizno izražavaju glagolsku radnju. „Ako koga čekate na kolodvoru i on dođe, vi ste ga dočekali. Na telefonu ćete pričekati da vam se jave. Vjerovnika ćete zamoliti da vas počeka još koji dan.“ Slično tome, Opačić (2009: 139) naglašava kako je i oblik *pojasniti* ničim izazvan i bez ikakve potrebe ušao u razgovorni jezik kroz političko-administrativnu mrežu. *Objasniti* i *razjasniti* znače uglavnom isto: *učiniti komu što jasnijim, razumljivim, rastumačiti, protumačiti*, a prefiksi (*ob-*, *raz-*) upućuju na sveobuhvatnost objašnjenja. Glagol *pojasniti* je, dakle, sasvim nepotreban u jeziku. Stoga, piše se i govori:

sačekati → *dočekati*, *pričekati*, *počekati*

Pojasni mi ovo gradivo. → *Objasni/razjasni mi ovo gradivo.*

Neki glagoli ne pripadaju hrvatskome leksičkom fondu, iako su zaživjeli u uzusu. Takav je, objašnjava Opačić, glagol *pomjerati* koji se u hrvatskome jeziku nepravilno rabi kao sinonim za *pomicati* (u nesvršenome obliku) i *pomaknuti* (u svršenome obliku) gdje bi se moglo pogrešno

čuti i *pomjeriti* (Opačić, 2009: 161). Leksičkome fondu svakako ne pripadaju ni pokrajinski izrazi poput, primjerice, glagola *jašiti*. Opačić (2009: 86) navodi kako je u hrvatskome jeziku pravilan samo infinitiv *jahati* i pravilan prezent glagola *jahati* jest *jašem, jašeš* itd. No, autorica dodaje nešto zanimljivo: brojni prevoditelji ne znaju da u hrvatskome jeziku imamo i glagol *sjahati* u značenju *sići s konja* pa često pišu „sići s konja“. *Sjahati* je, zaključuje jezikoslovka Opačić (2009: 86), ekonomičnije rješenje. Pravilno je reći ili napisati:

Pomjeri svoju knjigu s moga stola. → Pomakni svoju knjigu s moga stola.

Sutra ću jašiti bijeloga konja. → Sutra ću jahati bijeloga konja.

S druge strane, neki su glagoli dio standarda, ali govornici ih često sprežu pogrešno ili, primjerice, mijenjaju dio glagola (npr. neki samoglasnik) pa se takvi oblici također smatraju uljezima u odnosu na standard. Tako se, primjerice, od osnovnoga glagola *plesti* čuje izvedenica *preplitati (ispreplitati)*, što je pogrešno. Svršeni oblik glagola *prepletati* glasi *preplesti*, prezent svršenoga glagola glasi *prepletem, prepleteš* itd., a nesvršenoga *preplećem, preplećeš* itd. pa će tako biti i s drugim prefriganim glagolima od osnovnoga glagola *plesti (uplesti, upletanje; isprepletati, isprepletanje, isprepletenost* itd.) (Opačić, 2009: 170). Težak (1991: 66), s druge strane, navodi kako kao lektor nikome ne bi prekrižio *zaplićem* i napisao *zapplećem* i da se ništa loše ne *zapliće/zappleće* tim dubletama u jezičnome standardu.

Još je jedan izvrstan primjer, navodi Opačić, glagol *preporučiti* koji je prefrigan glagol (načinjen dodavanjem predmetka *pre-* osnovnom glagolu *poručiti*) pa ga tako valja i sprežati. Autorica zaključuje: „Dakle, nitko vjerojatno ne bi rekao da nam što poruča, nego nam poručuje, pa tako valja rabiti i glagol preporučiti – preporučujem, preporučuješ itd.“ (Opačić, 2009: 170). Preporučuje se, ipak, pisati i govoriti:

Ne uplići se u moj život. → Ne upleći se u moj život.

Preporučam ti da pročitaš Begovićevu knjigu. → Preporučujem ti da pročitaš Begovićevu knjigu.

glagoli		hrWaC	
sačekati	<u>dočekati</u> / <u>počekati</u> / <u>pričekati</u>	7,804	<u>88,624</u> / <u>714</u> / <u>31,982</u>
pojasniti	<u>objasniti/razjasniti</u>	43,987	<u>191,230</u> / <u>12,507</u>
pomjeriti	<u>pomaknuti</u>	1,019	<u>23,584</u>
jašiti	<u>jahati</u>	1,275	<u>7,500</u>
uplitati	<u>upletati</u>	3,045	<u>901</u>

Tablica 11. Prikaz uzusa i norme "uljeza" u standardnome jeziku.

Tablica 11. prikazuje glagole koji su opisani kao uljezi u standardnome jeziku i brojčani iskaz njihove uporabe temeljen na korpusnim istraživanjima. „Uljezi“ su podijeljeni raznoliko, odnosno neki se rabe češće od svojih standardiziranih inačica, dok se drugi rabe ponešto rjeđe u odnosu na normirani izraz.

5.11.1. Pojava zvana dakanje

Među hrvatskim jezikoslovcima pojava zvana dakanje (ili dalikanje) postala je žustrim predmetom rasprave, a Opačić (2009: 91) karakterizira ovaj problem i kao crvenu nit u hrvatskome jezičnom savjetništvu. Riječ je o čestičnoj/vezničkoj skupini *da li* koja je danas odbačena kao srbizam ili, u najboljem slučaju, jugoslavenska inačica koju treba zamijeniti skupinom *je li*, odnosno *li*. Hudaček i Vukojević (2007: 217) dodaju kako se u normativnim priručnicima s ovim problemom može iščitati mnogo neriješenih pitanja.

Jezični priručnik Coca-Cole (2012: 104) objašnjava kako je u hrvatskome jeziku bolje upotrebljavati skupinu *je li* od skupine *da li* u upitnim rečenicama. Ovo pravilo, koje se nalazi u

mnogim normativnim priručnicima, upućuje na to da je umjesto rečenice uvedene skupinom *da li* bolje upotrebljavati rečenice u kojima se predikat ili dio predikata premeće na prvo mjesto, a za njim slijedi čestica *li*: Takvo pravilo zaključuje da je točno:

Da li je pokus uspio? → *Je li pokus uspio?*

Većina hrvatskih jezičnih priručnika odbacuje skupinu *da li* i opisuju je kao pogrešnu u odnosu na standard, dok neki objašnjavaju kako je nekada takav oblik nemoguće izbjeći. U svakom se slučaju prednost daje obliku *je li*, odnosno *li* u hrvatskome standardnom jeziku. Tako Nives Opačić drži da je brzopleto oblik *da li* izbaciti iz hrvatskoga jezika jer može doći do nespretnih izričaja. Primjerice, rečenica *Ne znam da li da se smijem ili da plaćem* mora ostati ovakva kakva jest. Oba su sklopa riječi, kaže Nives Opačić (2009: 91–92), točna, samo je pitanje kada koji upotrijebiti. Blagus Bartolec i suradnici (2016: 44) navode kako u rečenicama s vezničkom skupinom *da li da*, npr. *Reci mi da li da kupim kruh* nije moguće na taj način zamijenit skupinu *da li*. Ona se može izbjeći uporabom modalnoga glagola, npr. *Reci mi trebam li kupiti kruh*, ali to nije nužno u hrvatskome standardnom jeziku i takve rečenice u njemu nisu pogrešne. Zaključuje se kako je pojava zvana dakanje još uvijek predmet rasprave među hrvatskim jezikoslovcima. Iako prevladava mišljenje kako je *da li* uglavnom oblik koji treba odbaciti, neki jezikoslovci njegovu uporabu potpuno opravdavaju u nekim tipovima alternativnih pitanja. Možda se najlogičnijim čini rješenje koje nude Blagus Bartolec i suradnici: uporaba modalnih glagola na mjestima gdje se skupina *da li* teško može izbjeći.

Korpusno je istraživanje pokazalo kako korisnici češće rabe skupinu *da li* u odnosu na skupinu *je li*, no ako bi se pretraživala samo skupina *li*, zasigurno bi imala najveći zbroj u jezičnome uzusu. Tablica 12. prikazuje rezultate hrWaC istraživanja:

skupina		hrWaC	
da li	<u>je li</u>	321,181	<u>217,433</u>

Tablica 12. Prikaz uzusa skupine "da li" u odnosu na skupinu "je li".

5.12. Uporaba glagola četvrte vrste

Barić i suradnici (2005: 259) glagole dijele po vrstama i razredima pa tako glagolima četvrte vrste pripadaju oni čija infinitivna osnova ima morf *i*, a infinitiv završava na *-iti*. Govornici hrvatskoga jezika nerijetko griješe pri uporabi glagola ove vrste tako što će, primjerice, reći *brojati* umjesto *brojiti*, *bojati* umjesto *bojiti*, *strujati* umjesto *strujiti* itd.

Nives Opačić (2009: 30) potvrđuje kako je u hrvatskome standardnom jeziku pravilan oblik *brojiti* jer pripada glagolima četvrte vrste. Autorica se osvrće i na Pavešićev savjetnik (1971) u kojemu piše kako ovaj glagol ne treba upotrebljavati u značenju *imati*. Primjerice, umjesto *Dobrinj broji stotinjak stanovnika* treba reći *Dobrinj ima stotinjak stanovnika*. Ipak, autorica dodaje kako noviji rječnici dopuštaju, barem kao razgovornu varijantu, korištenje glagolom *brojiti* u kontekstu *imati*, *sadržavati*: *Razred broji 40 učenika* (Opačić, 2009: 30).

Blagus Bartolec i suradnici (2016: 33–34) napominju kako glagol također *bojiti* pripada glagolima četvrte vrste pa tako prezent glagola *bojiti* glasi: *bojim*, *bojiš*, *bojimo*, *bojite*, *boji*. Umjesto *bojati kosu* ili *obojana ograda* u hrvatskome standardnom jeziku treba *bojiti kosu*, *obojena ograda*. Opačić se slaže i navodi kako je glagol kojim izražavamo davanje boje čemu dobro upotrijebiti u liku *bojiti* (prezent: *bojim*, *bojiš* itd.). Tako i izvedenice (*obojiti*, *obojen* itd.) (Opačić, 2009: 27). Profesorica Jadranka Mlikota u priručniku *Hrvatski jezični savjeti* zaključuje kako u hrvatskome jeziku valja točno *brojiti* i uredno *bojiti* kako ni s brojenjem i bojenjem u jezičnome smislu ne bismo imali teškoća (Ham i sur., 2014: 32).

Ista je stvar i s glagolom *strujiti* koji, opisuju autori *555 jezičnih savjeta*, ispred infinitivnoga nastavka ima samoglasnik *-i*, a ne *-a*. Ubraja se u glagole četvrte vrste te *-i* čuva i u drugim oblicima. Prezent glagola *strujiti* glasi *struji*, *struje*, glagolski pridjev radni *strujio*, a glagolska imenica *strujenje*. Stoga, umjesto *Topao zrak strujao je naokolo* pravilno je *Topao zrak strujio je naokolo* (Blagus Bartolec i sur., 2016: 137). Zaključno, treba govoriti i pisati:

Prebrojat ću učenike. → *Prebrojit ću učenike.*

Sutra ću obojati kosu. → *Sutra ću obojiti kosu.*

Vjetar je strujao ulicom. → *Vjetar je strujio ulicom.*

Tablica 13. prikazuje rezultate korpusnoga istraživanja u kojemu je pretražen uzus glagola četvrte vrste u svome normiranom obliku, kao i u pogrešnome obliku koji korisnici često biraju. Istraživanje je pokazalo kako se *brojati* i *strujati* kao pogrešni rabe mnogo više od pravilnih *brojiti* i *strujiti*, a pravilni oblik *bojiti* rabi se češće od pogrešnoga *bojati*; dakako, u značenju *premazivati bojom, ličiti*.

glagoli		hrWaC	
bojati	bojiti	408	<u>1,157</u>
brojati	<u>brojiti</u>	38,801	<u>4,795</u>
strujati	<u>strujiti</u>	2,900	<u>91</u>
brojiti (u značenju <i>imati</i>)		<u>21,487</u>	

Tablica 13. Prikaz uzusa i norme glagola četvrte vrste.

5.13. Uporaba glagola kretanja

Nives Opačić primijetila je kako se u hrvatskome jeziku već dugo *kreće* i ono što ne ide uz glagole kretanja. *Kreće* nam se emisija, prodaja, školska godina i sl., a u ovim je slučajevima pravilno rabiti glagol *počinjati/početi* (2009: 158). Alen Orlić u priručniku *Hrvatski jezični savjeti* navodi kako, primjerice, emisija nije nešto što se fizički miče pa uz tu imenicu ne treba rabiti glagol kretanja *kretati* (Ham i sur., 2014: 82). Blagus Bartolec i suradnici (2016: 85) dodaju kako se glagoli *krenuti* i *početi* u hrvatskome standardnom jeziku značenjski razlikuju. Glagolu *krenuti* osnovno je značenje *početi se kretati*, a glagolu *početi* osnovno je značenje *pokrenuti kakvo djelovanje ili događanje i biti na početku*. Često se griješi tako da se umjesto glagola *početi* i *počinjati* upotrebljavaju glagoli *krenuti* i *kretati*. Rečenice *Kreće nova emisija*, *Krenuli smo s pripremama*, *Krećem učiti za ispit* pripadaju neformalnoj komunikaciji, ali ne

pripadaju standardnome jeziku. U njemu one glase *Počinje nova emisija, Počinjem učiti za ispit i Počeli smo s pripremama*. Dakle, norma predlaže:

Školska godina kreće 8. rujna. → Školska godina počinje 8. rujna.

Emisija Milijunaš kreće sutra. → Emisija Milijunaš počinje sutra.

ijeme da ponovno	krene emisija	kakva je nekad bila
Kada u tv studiju	krene emisija	uživo, koncentracij
ne sjećati. A dok ne	krene emisija	(ako uopće krene)
Prošli četvrtak je	krenula emisija	dossier.hr. Voditelj
on čega bi trebala	krenuti emisija	Mirjane Hrge koju

Slika 8. Prikaz primjera pogrešnoga uzusa glagola kretanja „krenuti“ uz imenicu "emisija".

Mile Mamić (1997: 77) u *Jezičnim savjetima* ističe kako se kretanje, pomicanje ili usmjerenje u hrvatskome jeziku najčešće izražava glagolom *ići* i njegovim složenicama *doći*, *poći* itd. Taj glagol, dodaje Mamić, ne znači samo hodanje, već ima i šire značenje. Uz glagol *ići* upotrijebit ćemo prijedlog s dativom (k + komu). Autor dodaje kako prijedlog *k* ne valja zamjenjivati prijedlogom *kod*. „Sestra najprije ide k bratu, a kad dođe k njemu, onda je kod njega. Uz glagol kretanja ne valja upotrijebiti prijedlog *kod* nego *k*, ali se često i on može ispustiti“ (Mamić, 1997: 78). Uz glagol kretanja, dakle, nije dobro rabiti prijedloge koji izražavaju statičnost: *kod*. Opačić navodi kako se u uporabi ovih prijedloga toliko učestalo griješi da se više-manje čuju samo pogrešni oblici. Autorica iznosi kako nije dobro reći *Idem kod liječnika*, već *Idem liječniku* ili *Idem k liječniku* (Opačić, 2009: 78). *555 jezičnih savjeta* (2016: 85) dodaje da prijedlog *kod* označuje da se tko ili što nalazi u blizini koga ili čega ili da se što zbiva u zatvorenome prostoru koji pripada komu ili čemu pa ga tako nije dobro upotrebljavati za označavanje smjera kretanja. Autori navode primjer kao i Nives Opačić: Rečenicu *Idem kod liječnika* u tome značenju treba zamijeniti s dativom s prijedlogom *k* ili dativom bez prijedloga: *Idem (k) liječniku* (Blagus Bartolec i sur., 2016: 85).

idu kod	liječnika, premda ih jezična
ide kod	onog psihijatra? NADA: Psi
ide kod	doktora jer je uhvati alergije
ide kod	stručnjaka, dogovaranje s c
ići kod	zubara, osobito ako treba p
idem kod	psihologa, znači da sa mnc
idem kod	pedagoga na razgovor drug
idem kod	pedijatrice ili sto? Joseph F
išao kod	orijentalnog kiropraktičara?

Slika 9. Prikaz primjera pogrešnoga uzusa prijedloga "kod" uz glagol kretanja "ići"

Također, Opačić je zapazila kako se griješi prilikom uporabe izričaja *kod kuće* i *kući*. Oblik *kući* dobro je upotrijebiti uz glagole kretanja (uz pitanje kamo): *jurim kući, idem kući*. Ako izražavaju mjesto i odgovaraju na pitanje *gdje*, treba upotrijebiti neki od prijedloga (već prema smislu koji se želi izreći): *kod kuće, u kući, pred kućom*. „Ako si kod kuće, dolazim na kavu“ (Opačić, 2009: 25). Primjerice, autorica predlaže da je pravilno pisati i govoriti:

Idem kod sestre u grad. → *Idem (k) sestri u grad.*

Kući sam. → *Kod kuće sam.*

5.14. Utjecaj razgovornoga jezika na jezični uzus

Jezičnu kulturu u odgojno-obrazovnim ustanovama oblikuju opća kultura, nastavni plan i program, udžbenici i priručnici, nastavnik i njegov rad, nadzor i stručna pomoć prosvjetno-pedagoške službe i učenik na kojega općenito, pa tako i jezično, utječu roditeljski dom i uže društvo u kojemu se kreće, navodi Radovan Vidović (1969: 31). Jezična pogreška, „lapsus“ nastaje onda kada razgovorni, kolokvijalni jezik prevlada standard do razine u kojoj govornik kolokvijalne izraze rabi izvan sfere neformalne komunikacije. Tada, dakle, dolazi do jezične (pravopisne i pravogovorne) pogreške. Lektori će, objašnjava Težak (1991: 18), dijalekt, žargon

ili bilo rečeničnu konstrukciju sastavljenu od nestandardnih elemenata energično iskrižati i izbaciti kao jezičnu pogrešku. Prema takvim uljezima lektori će biti nešto blagonakloniji ako zaraze širi krug istoga jezičnog pučanstva. Zatim će ta blagonaklonost postupno normalizirati nekada odbačeni oblik i istisnuti nekada pravilan stari oblik koji će sada biti okarakteriziran kao arhaizam.

Jedan od primjera koji se čuje u neformalnoj komunikaciji, a da se toliko uvriježio u jezični uzus jest, primjerice, glagol *blagosivljati* koji je posebno primjetan i na pravopisnome planu. Opačić komentira kako neki jezični savjetnici (npr. Pavešićev iz 1971.) navode da je oblik *blagosivljati* neknjiževan pa je bolje: *blagosiljati*, *blagoslivljati*. Autorica smatra kako oko oblika *blagoslivljati* nema spora i s njime nećemo pogriješiti. Ovaj nesvršeni prijelazni glagol znači *davati blagoslov*, *posvećivati*. Svršena inačica je *blagosloviti* (crkvu, vodu, hranu, kuću, mladence, hodočasnike itd.) (Opačić, 2009: 26). Stoga, pravilno je:

Svećenik će blagosivljati kuće u siječnju. → Svećenik će blagoslivljati kuće u siječnju.

U ovu se kategoriju može smjestiti i izraz studentskoga jezika: *davati ispite*. Opačić (2009: 160–161) upozorava na očit utjecaj razgovornoga jezika pri čemu se često čuje kako *studenti daju ispite* umjesto *studenti polažu ispite*. Izrazu *davati ispite*, stoga, nije mjesto u standardnome jeziku. Osim studentskih izraza, utjecajni su i politički. Naime, javila se jezična nedoumica između glagola *glasati* i *glasovati*. Lana Hudaček i suradnici (2016: 56) u *Prvom školskom pravopisu* uz natuknicu *glasati se* dodaju: *Životinje se glasaju*. Opačić za ovu jezičnu nedoumicu krivi politiku i političare koji čine svoje, ali i narod koji nekritički prima sve što mu takvi nude. Naime, otkako se održavaju razni izbori u Republici Hrvatskoj, počeo se nametati glagol *glasovati* umjesto *glasati* uz objašnjenje da se glasaju samo životinje, a ovdje je riječ o parlamentarnim izborima. Autorica smatra kako je glagol *glasati* sasvim prikladan u značenju *dati svoj glas na izborima* i da je objašnjenje za davanje prednosti glagolu *glasovati* umjesto glagolu *glasati* „izvan pameti“ (Opačić, 2009: 69). Stjepko Težak (1991: 118) složio bi se s Opačić i naglasio kako na izborima glasujemo i da su, po rječnicima sudeći, oba lika ravnopravna. Normativno je točno:

Dao sam sve ispite u srpnju. → Položio sam sve ispite u srpnju.

Glasovat ćemo na izborima. = Glasat ćemo na izborima.

Utječe li (općenito) razgovorni jezik na ono što govorimo ili na ono što pričamo i u formalnijoj komunikaciji? Nives Opačić (2009: 71) slikovito objašnjava kako se značenjska polja glagola *pričati*, *govoriti* i *razgovarati* tek djelomično preklapaju, što znači da se jedan glagol ne može uvijek zamijeniti drugim. Iako se čini paradoksalnim, *govoriti* se može katkada da se i ne otvore usta (*on govori engleski, cvijeće govori više od riječi*), a za pričanje se usta uvijek moraju otvoriti. *Pričati* znači *usmeno kazivati, opisivati kakav događaj, pripovijedati, razgovarati o čemu*, a glagol *govoriti* znači *imati sposobnost prenošenja poruke govorom*. Stoga, pogrešno je reći *On priča engleski*, a pravilno je reći *On govori engleski* jer, ako bi subjekt pričao engleski, to bi značilo, riječima autorice, da mu taj jezik „ne izlazi iz usta od 0 do 24 sata“. Zaključuje se da je pravilno:

Odlično pričam francuski. → Odlično govorim francuski.

U razgovornome se jeziku mogu čuti izrazi poput *Marko je oženio Anu* ili *Ana i Marko su se oženili* pri čemu se želi reći da su Ana i Marko postali supružnicima. Međutim, priručnik 555 *jezičnih savjeta* (2016: 108) to slikovito objašnjava:

Rečenica *Oženili su se* pravilna je u hrvatskome standardnom jeziku ako znači da su dvojica ili više muškaraca ušla u brak sa ženama. Ako je u toj rečenici riječ o muškarcu i ženi, npr. *Ana i Marko oženili su se*, ona u hrvatskome standardnom jeziku nije pravilna. Pravilna je rečenica *Ana i Marko vjenčali su se*. Pritom se Marko oženio („stupio u brak sa ženom“), a Ana se udala („stupila u brak s muškarcem“). Dakle, Marko se oženio Anom, Ana se udala za Marka. Rečenica *Marko je oženio Anu* može biti dvoznačna. Ovisno o kontekstu ona može značiti da je Marko uzeo Anu za ženu, a također, u slučaju da je Marko Anin otac, da se Markova kći Ana udala. Rečenica *Ana je udala Mariju* pretpostavlja da je Ana Marijina majka te da se Marija udala.

Nives Opačić (2009: 151) dodaje kako, ako je riječ o zakonitome udruživanju muškarca i žene u bračnu zajednicu, glagol *(o)ženiti se* ima u standardnome jeziku samo dopunu u instrumentalu, bez prijedloga. Pogrešno je *Oženio se sa svojom starom znanicom*, a točno je *Oženio se svojom starom znanicom*. Autorica bi rečenicu *Marko je oženio Anu* odredila jednoznačno jer u tom kontekstu ne bi značila da je Ana Markova supruga. To bi značilo da je Marko Ani našao (drugoga) supruga. Točno je napisati *Marko se oženio Anom* ako je Ana Markova supruga (Opačić, 2009: 151). Norma predlaže:

[Ante i Anamarija su supružnici] *Ante je oženio Anamariju. → Ante se oženio Anamarijom.*

Glagol *svirati* znači *proizvoditi zvukove na nekom glazbalu, reproducirati neku melodiju po notama ili po sluhu*. Na sportskim se natjecanjima često pogrešno čuje da je, primjerice, sudac

na nogometnoj utakmici svirao jedanaesterac. Sudac oko vrata ima obješenu zviždaljku/fučkaljku, stoga će on *zviždati/fučkati* jedanaesterac (Opačić, 2009: 64). Treba, dakle, rabiti takav izraz:

Argentinac je svirao jedanaesterac za Englesku → *Argentinac je zviždao jedanaesterac za Englesku*

Istraživanje na mrežnome korpusu hrWaC pokazalo je kako razgovorni jezik doista utječe na jezični uzus korisnika, no normirani se oblici ipak rabe češće kada su u pitanju izrazi *blagoslivljati/blagosiljati*, *položiti ispit* i *govoriti (jezik)*. Međutim, pogrešna akuzativna dopuna uz glagol *oženiti* rabi se češće od pravilne inačice s povratnom zamjenicom i instrumentalom. Zanimljivo je i kako je izraz *svirati jedanaesterac* na korpusnome istraživanju pronađen 124 puta, dok izraz *zviždati jedanaesterac*, koji je Nives Opačić predložila kao pravilan, nije pronađen nijednom.

glagoli		hrWaC	
blagoslivljati	<u>blagoslivljati/blagosiljati</u>	44	<u>2,840/183</u>
dati ispit	<u>položiti ispit</u>	142	<u>4,088</u>
<u>glasati (na izborima)</u>	<u>glasovati (na izborima)</u>	347	<u>241</u>
pričati (engleski jezik)	<u>govoriti (engleski jezik)</u>	23	<u>315</u>
oženiti (nju)	<u>oženiti se (njom)</u>	12	<u>8</u>
svirati jedanaesterac	<u>zviždati jedanaesterac</u>	124	<u>0</u>

Tablica 14. Prikaz uzusa oblikovanoga razgovornim jezikom u odnosu na jezičnu normu.

5.15. Uzus pogrešno protumačenih glagola

Ovo se poglavlje uglavnom odnosi na parove glagola koje govornici miješaju pri jezičnoj uporabi ili glagole koje govornici rabe u pogrešnome kontekstu kao odraz jezične nepismenosti i nekulture. Riječ je o glagolima koji se značenjski razlikuju, a dio su standarda.

Govornici dugo griješe tako što miješaju glagole *iznajmiti* i *unajmiti*. Nives Opačić (2009: 85) ističe da, iako se često čuje upravo suprotno, *dati u najam* nije nipošto isto što i *uzeti u najam*. *Unajmiti* znači *uzeti u najam* (*podstanar je unajmio stan*), a *iznajmiti* znači *dati u najam* (*vlasnik stana iznajmio je stan podstanaru*).

Je dovoljno novaca da	iznajme	sobu ili gar
plaža na kojoj možete	iznajmiti	suncobran
ima: Ukoliko ne želite	iznajmiti	našu odjeću
li. Roditelji mogu samo	iznajmiti	prostor, na
e budi naporna. Odi si	iznajmi	Titanik, na
Vladimir jedino dijete,	iznajmili	bismo stan

Slika 10. Prikaz primjera pogrešnoga uzusa glagola "iznajmiti".

Točno je, dakle, reći ili napisati:

Vlasnik mi je unajmio stan. → *Vlasnik mi je iznajmio stan.*

Iznajmio sam stan za sebe. → *Unajmio sam stan za sebe.*

Slično je i s glagolima *posvojiti* i *usvojiti*. Premda naoko slični, ovi glagoli ne znače isto. Opačić (2009: 165) objašnjava kako se glagol *usvojiti* upotrebljava za npr. ovladavanje nekim gradivom (školskim i sl.), a *posvojiti* znači *učiniti nešto tuđe svojim* (milom ili silom). Takvu nasilnu radnju dobro odražava i glagol *prisvojiti* (npr. nečiju imovinu). *Posvojiti* je dobro upotrijebiti i kada nešto tuđe uzimamo, prihvaćamo kao svoje: *Posvojiti ćemo dijete* (posiniti ili pokćeriti posvojčce).

, te planiraju **usvojiti dijete** . Janis Joplin
 ole i Tom su **usvojili** dvoje **djece** . Maria
 tko ne može **usvojiti dijete** . U Hrvatskoj
dijete može **usvojiti** samo saborska zast
 m bih voljela **usvojiti dijete** , ali bit će to j
 meni je želja **usvojiti dijete** i isto tako mi j
 razloga žele **usvojiti djecu** , ali to svejedn
 ženu koja je **usvojila** četvero **djece** i dala
 osobi koja je **usvojila dijete** . Zato niti ne č
 ri ljudi koji bi **usvojili djecu** koji su se naš
 karca koji su **usvojili** dvoje **djece** . Film p
 parovi mogu **usvojiti djecu** , u demokrats
 . Kada želite **usvojiti dijete** morate pisati

Slika 11. Prikaz primjera pogrešnog uzusa glagola "usvojiti" uz imenicu "dijete".

Treba reći ili pisati:

Usvojiti ćemo dvoje djece. → *Posvojiti ćemo dvoje djece.*

Posvojio sam lektirno štivo. → *Usvojio sam lektirno štivo.*

Opačić je u znanstvenim tekstovima pronašla kako je umjetnost zaprimila izrazite intermedijalne odlike. Takva rečenica nema smisla jer *zaprimiti* (u administrativnome jeziku) znači *službeno preuzeti*, npr. *u pošti su zaprimili preporučeno pismo*. U navedenome primjeru za umjetnost morao je stajati, objašnjava Opačić, glagol *poprimiti* koji znači *dobiti neka druga obilježja: umjetnost poprima ovakve ili onakve odlike* (2009: 230–231). Autorica zaključuje kako je pravilno rabiti izraz:

Zaprimila sam majčin karakter. → *Poprimila sam majčin karakter.*

Najpoznatija jezična pogreška u ovoj kategoriji zasigurno bi bila pogrešna uporaba glagola *ličiti*, *sličiti* i *nalikovati*. Glagol *ličiti* u hrvatskome se jeziku često rabi u značenju glagola *sličiti* ili *nalikovati na*, a Opačić (2009: 192) ga definira kao *premazivati što bojom*. Slično navode i Blagus Bartolec i suradnici: *ličiti* znači *premazivati bojom zidove* i taj je glagol

pogrešno upotrebljavati u značenju *podsjećati izgledom na koga ili što, biti poput koga ili čega*. U tome značenju treba upotrebljavati glagol *sličiti* s dopunom u dativu (*sličiti majci*) ili *nalikovati* s prijedlogom *na* i s dopunom u akuzativu (*nalikovati na majku*). Uz pridjev *sličan* ide dopuna u dativu, a uz *nalik* dopuna u akuzativu i prijedlog *na*. Dakle, umjesto *Ivan liči majci* ili *Ivan liči na majku* treba reći *Ivan sličī majci* ili *Ivan nalikuje na majku* (Blagus Bartolec i sur., 2016: 89). Ivan Zorić (1998: 278) objašnjava kako glagol *ličiti* u značenju *nalikovati na koga/što* pripada srpskome jeziku. Borko Baraban navodi kako su stari hrvatski pisci upotrebljavali glagol *ličiti* u značenju *sličiti*, no danas se u hrvatskome jeziku upotrebljava samo kao *mazati bojom što*, odnosno *bojiti* (Ham i sur., 2014: 86). Na mrežnome korpusu hrWaC glagol *ličiti* u značenju *sličiti* napisan je 5,511 puta, a slika 12. prikazuje neke od primjera:

nim i zabavnim, jer više	ličē	na igru nego na progrā
i odgovornom. Ovo ne	ličī	na nju. Ali, što je tu je.
je kompromitirao. To mi	ličī	na onu često ponavljār
prepoznati po tome što	ličī	na mahovinu i po tome
a se obruše. Župni stan	ličī	više na štalu. Smiljan ‘
o "..... Kao što kuća	ličī	na kuću, tako spoljašn
ī, tako spoljašnji čovjek	ličī	na spoljašnjeg čovjeka
ane. Čak i neke koje ne	ličē	ni na što - koliko god iī
i pod suspenzijom. Sve	ličī	na onu narodnu, " tres
ljenije, kalendar više ne	ličī	na onaj zidni, dok su a

Slika 12. Prikaz primjera pogrešnoga uzusa glagola "ličiti".

U skladu s normom standardnoga jezika treba govoriti i pisati:

Ličim na oca. → Sličim ocu. / Nalikujem na oca.

Novinarski članci o prometnim nesrećama znaju navesti kako je, primjerice, povrijeđeno više od 100 putnika. Opačić bi ih ispravila uz objašnjenje da je *povrijediti* glagol koji znači *uvrijediti koga riječju ili postupkom*, dok *ozlijediti* znači *raniti* (Opačić, 2009: 151).

prića, u **nesreći** je **povrijeđen** i vozač. Osnovni sud dist
nesreća u kojoj je **povrijedio** vratni dio kralježnice ost
 oskliznuo i u padu **povrijedio** , zbog čega nije mogao i
nesreća u kojoj su **povrijeđena** tri rudara. Nesreća se des
 da pođem, muž je **povrijedio** oko a sin ruku. kad su se
 e poginulo, a 24 je **povrijeđeno** u **nesreći** na jednoj žičar
 ati će i zbrinjavanje **povrijeđenih** u automobilskoj **nesreći**
 ranih djela teško je **povrijeđen** u automobilskoj **nesreći**

Slika 13. Prikaz primjera pogrešne uporabe glagola "povrijediti".

Dakle, u nesreći je određen broj ljudi ozlijeđen, a povrijeđen je onaj kojemu je upućena uvreda. Oba glagola pripadaju standardnome jeziku, ali im se značenja razlikuju. Blagus Bartolec i suradnici glagol *povrijediti* definiraju kao *riječju ili postupkom nanijeti komu psihičku patnju* (npr. *povrijediti koga svojim ponašanjem*) i kao glagol koji se upotrebljava i u pravnome kontekstu u značenju *prekršiti pravnu odredbu, prekršiti propis*, npr. *povrijediti zakon*. S druge strane, glagol *ozlijediti* znači *nanijeti komu ozljedu*, npr. *ozlijediti zglob*. Pogrešno je, dakle, govoriti o povrijeđenoj ruci ili povrijeđenoj glavi te o povredi ruke ili povredi glave (Blagus Bartolec i sur., 2016: 117). Točno je:

Povrijedila mi je ruku. → Ozlijedila mi je ruku.

Opačić (2009: 141) upozorava na pogrešnu zamjenu glagola *odložiti* i *odgoditi* čija se značenja također razlikuju, a jednako pripadaju standardnome jeziku. Blagus Bartolec i suradnici (2016: 102) objašnjavaju kako glagol *odložiti* u njemu znači *staviti što na stranu, spremiti na neko vrijeme dok ponovno ne bude upotrijebljeno* (npr. *odložiti kaput na krevet*) i *skupiti i spremiti što na određeno mjesto* (npr. *odložiti boce u spremnik, odložiti glomazni otpad*). S druge strane, glagol *odgoditi* znači *premjestiti u vremenu* (o roku ili terminu), npr. *odgoditi ispit, odgoditi vjenčanje, odgoditi odluku*. Glagol *odložiti* i njegove izvedenice ne treba upotrebljavati u značenju glagola *odgoditi*. Nives Opačić (2009: 141) jednostavno objašnjava kako glagol *odgoditi* znači *pomicati u vremenu*, a glagol *odložiti* *pomicati u prostoru*. Sjednicu ili ispit nećemo *odložiti*, već *odgoditi*. *Odložiti* ćemo kišobran, kaput, torbu i sl.

a mogla	odložiti odluku	o privatiza
or SPC	odložio odluku	o podjeli t
de neće	odložiti odluku	o zabrani
novno je	odložio odluku	o eventua
i mogle	odložiti odluku	, odbiti na
ko dana	odložila odluku	o nastavk
↓), ipak,	odložila odluku	Na prvens
oktobra	odložio odluku	o ustavno
je da je	odložio odluku	o povlače
ijeme bi	odložilo odluku	na sljedeć

Slika 14. Prikaz primjera pogrešne uporabe glagola "odložiti" uz imenicu "odluka".

Jezikoslovci se slažu da je pravilno:

Odložili smo upis ocjene za sutra. → Odgodili smo upis ocjene za sutra.

Opačić objašnjava kako glagol *umrijeti* izražava prestanak čovjekova života, a može biti i u prenesenom značenju (time su umrle sve naše nade). Za prirodnu smrt neke životinje rabimo glagol *uginuti*, a za biljke, kada izgube svježinu i prirodne sokove, glagol *uvenuti/usahnuti* (Opačić, 2009: 216). Često se može čuti kako su životinje ili biljke umrle, a nešto rjeđe da je čovjek uvenuo ili uginuo.

, više od 100	pasa	je ozlijeđeno i 18 ih je	umrlo	u prvih devet mjeseci 2
. Broj	pasa	koji su pobjegli iz prihvatilišta,	umrli	prirodnom smrću ili su
mo problem jer će većina	pasa	prije toga	umrijeti	od starosti. NOVOSTI I
čke U zaseoku Kerumi u teškim mukama		umrlo	je puno mačaka i	pasa
ije - umro. I sta ja sad da radim? Moj	pas	umro	je na Božić 2006. godir	
pravoj " snježnoj " izolaciji. Prošle jeseni		umro	joj je i	pas Lari koji je s

Slika 15. Prikaz primjera pogrešnoga uzusa glagola "umrijeti" uz imenicu "pas".

Piše se i govori, dakle:

Pas Floki umro je od starosti. → Pas Floki uginuo je od starosti.

Hrvatski izvorni govornici miješaju glagole *previdjeti* i *predvidjeti*. Po glagolskome vidu svršeni glagol *predvidjeti* (nesvršeni: *predviđati*) znači: *vidjeti prije nego što se dogodi; naslutiti, predosjetiti*. *Previdjeti* (nesvršeni: *previđati*) znači upravo suprotno: *ne vidjeti, ne primijetiti ono što je trebalo vidjeti* (najčešće vlastitom krivnjom) (Opačić, 2009: 168). Dakle, pogrešno bi bilo reći da je netko *predvidio* pogrešku jer, riječima autorice, da ju je *predvidio*, do nje po svoj prilici ne bi ni došlo.

ržavnosti ne može se **previdjeti** na koji je način pove
samo je turist mogao **previdjeti** Riberyev nasrtaj na
vrlo usputno i lako za **previdjeti**. Što se životinjskih
projekta: 12 mjeseca **Previdena** vrijednost projekta: :

Slika 16. Prikaz primjera pogrešnoga uzusa glagola "previdjeti".

Točno je reći ili napisati:

Previdjeli smo bankrot pa smo reagirali navrijeme. → Predvidjeli smo bankrot pa smo reagirali navrijeme.

Nives Opačić (2009: 206) osvrnula se na riječi svoga kolege Marka Kovačevića koji je lijepo objasnio: *Bog se štuje, a čovjek poštuje*. Kada je riječ o pristajanju uz neki kult ili divljenje božanstvu, onda je riječ o *štovanju*. Ljudima se, s druge strane, obraćamo *s poštovanjem* pa je tako pogrešno reći da štuje neku osobu. Borko Baraban svoje je čitatelje također upozorio na to da paze koga *štuju*, a koga *poštuju* uz objašnjenje kako se u crkvi poštuje i štuje, a na radnome mjestu samo poštuje (Ham i sur., 2014: 146). Mamić se ne slaže i navodi kako se navedena razlika između glagola *poštovati* i *štovati* ne može postaviti tako strogo da bi *štovati* bilo vezano samo za Boga (odnosno vjerski kontekst), a *poštovati* samo za čovjeka. Objašnjava kako Krista možemo i *štovati* i *poštovati* zato što je On i Bog i čovjek. Autor smatra da je primjerenije obratiti se čovjeku s poštovanjem, ali ni sa štovanjem ne bi bilo pogrešno (Mamić, 1997: 33–34).

Zanimljivo je kako i *Hrvatski jezični portal*⁷ kao definiciju glagola *štovati* daje *pokazivati poštovanje prema komu ili čemu; cijeniti, poštovati*. Iako se većina ostalih jezičnih priručnika nije posebno usredotočila na ovaj problem, smatram kako je Nives Opačić najpreciznije objasnila razliku između ovih glagola čime se opravdano svrstavaju u poglavlje uzusa pogrešno protumačenih glagola.

meni bilo bolje rješenje **Štovani** nazočnici ovog podforuma
na još skrivenoj lokaciji **Štovani** mediji Republike Hrvatske
učitelja ovoga umijeća **štovati** kao svoje roditelje, njegov
bili su prvi koji su znali **štovati** dobre kuhare i finu kuhinju
ti su ga nastavili javno **štovati** kao profesora i privatno pl
e štuju ljepotu ne mogu **štovati** život. Kazalište je život. Di
ja nije ta koja je počela **štovati** ovu manifestaciju, nije na
akve jesu, koji njeguju i **štuju** vaše vrline i koji vam osta'

Slika 17. Prikaz primjera pogrešnoga uzusa glagola "štovati" i njegovih izvedenica.

Zaključno, normativno je pravilno:

Razred štuje nastavnicu. → Razred poštuje nastavnicu.

Nives Opačić (2009: 121) upozorava na još jednu pogrešku koja se u hrvatskom jeziku toliko „razmahala“ da je mnogima običniji pogrešan oblik. *Mijenjati* i *zamjenjivati* pravilni su glagoli u hrvatskome jeziku, no ne bi se smjeli rabiti kao sinonimi. *Mijenjati* znači *činiti drukčijim od onoga što je sada*: situacija se mijenja, čovjek se mijenja. *Zamjenjivati* pak znači *davati u zamjenu za što, obavljati što umjesto koga*. Pogrešno je upitati: *Tko mijenja Katicu na porti?* zato što se Katica neće *promijeniti* kao osoba, već će je netko *zamijeniti* na radnome mjestu taj dan.

⁷ <https://hjp.znanje.hr/index.php?show=search> (pristupljeno 6. 7. 2021.)

, da znaš, **mijenjao na poslu** kolegicu koja je
 čestitaju i **mijenjaju na poslu** svoje kolege ka
na poslu mijenjam dvije kolegice, uskoro i tri
 imao tko **mijenjati na poslu** pa se sve neka

Slika 18. Prikaz primjera pogrešnoga uzusa glagola "mijenjati" uz ustrojstvo „na poslu“.

Treba govoriti i pisati:

Nastavnica povijesti mijenjat će nastavnicu zemljopisa. → Nastavnica povijesti zamijenit će nastavnicu zemljopisa.

5.16. Uzus posuđenica i tudica

Radovan Vidović smatrao je kako su glavne mane tada još hrvatskosrpskoga jezika pretjerana uporaba često istih tudica, zatim stalno ponavljanje istih riječi, izričaja i konstrukcija, domaćih i stranih, dobrih i slabih (Vidović, 1969: 15). Autor također smatra kako su tuđice problem svakoga suvremenog jezika, a posljedica su modernoga načina života i sve jačih i trajnijih međunarodnih veza. Po njegovu mišljenju tuđice nisu ni nužno zlo ni dobro, ali moraju imati granicu i mjeru (Vidović, 1969: 15–16). U *Jezičnome priručniku Coca-Cole* (2012: 28) piše kako se hrvatski jezik osiromašuje nekritičkim preuzimanjem riječi iz stranih jezika unatoč brojnim izražajnim mogućnostima. Autori smatraju kako nema nikakva opravdanja za uporabu navedenih riječi i izraza u hrvatskome jeziku. Kako bi se opravdala učestala uporaba, npr. anglizama, kao razlog se navodi da engleski jezik određeni pojam označuje bolje, jasnije, nedvosmisleno i preciznije, no radi se samo o jezičnoj navici i takva tvrdnja nema nikakva uporišta.

Ipak, kada su u pitanju glagoli, najveću „prijetnju“ predstavljaju rusizmi. Kao jedan od primjera Blagus Bartolec i suradnici (2016: 74) navode rusizam *iziskivati* za koji smatraju da ga treba zamijeniti hrvatskim glagolima *tražiti* i *zahtijevati*. Autori komentiraju i glagol *učestvovati* koji je zajedno s imenicom *učesnik* preuzet u hrvatski jezik iz ruskoga preko srpskoga jezika, a tvoren je od osnove *čest* koja znači *dio*. U hrvatskome je standardnom jeziku, kada se želi reći da što u čemu ima kakav udjel ili čemu pripada, bolje rabiti riječi koje se izводе iz osnove *dio*: *sudjelovati*, *sudionik*, *sudionica* umjesto *učestvovati*, *učesnik*, *učesnica* (Blagus Bartolec i sur.,

2016: 149). Nives Opačić ističe kako nam ni rusizam *dozvoliti* nije potreban kada imamo dobru riječ *dopustiti*. Glagol *dozvoliti* često se rabio u državnoj upravi, a danas je nepotreban i u administrativnome jeziku i izvan njega (Opačić, 2009: 54). Već je i Radovan Vidović (1969: 13) primijetio kako se jezik administracije nameće toliko snažno da njegove značajke sve jače prodiru u sva ostala područja standardnoga jezika. Nives Opačić ističe kako su, kao i glagol *dozvoliti*, *izvinuti*; *izvinjavati* rusizmi koji nisu potrebni hrvatskome jeziku jer imamo dobre zamjene: *opravdati se*, *ispričati se*. *Izvinuti* zapravo znači *iščašiti*, *uganuti* (nogu, zglobov, ruku i sl.) (Opačić, 2009: 82). U skladu s hrvatskim standardnim jezikom treba pisati i govoriti:

Fakultet iziskuje puno učenja. → *Fakultet zahtijeva/traži puno učenja.*

Želim učestvovati u kvizu. → *Želim sudjelovati u kvizu.*

Dozvolio mi je da izidem. → *Dopustio mi je da izidem.*

Izvinjavam se. → *Ispričavam se.*

Nives Opačić (2009: 45) navodi kako će mnogobrojni lektori ispraviti glagol *desiti se* u *dogoditi se* zato što bi im tkogod mogao prigovoriti da šire srbizme. Međutim, autorica je detaljnije pretražila hrvatske jezične priručnike i rječnike koji glagol *desiti se* ravnopravno uvrštavaju u hrvatski jezik kao glagol koji upućuje na značenje *dogoditi se*, *zbiti se*; stoje kao istoznačnice ili bliskoznačnice. Štoviše, ni u razlikovnim rječnicima hrvatskoga i srpskoga jezika, kao što je rječnik Petra Guberine i Krune Krstića iz 1940., glagol *desiti se* ne nalazi se na lijevoj, srpskoj strani, odnosno ne nalazi se u rječniku. Opačić zaključuje kako se oštri kritičari glagola *desiti se* nisu poslužili mjerodavnim hrvatskim lingvističkim izvorima (Opačić, 2009: 46). Autori *555 jezičnih savjeta* (2016: 46) ističu kako glagoli *dogoditi se* i *desiti se* imaju isto značenje, no *desiti se* ne treba upotrebljavati u hrvatskome standardnom jeziku, već glagol *dogoditi se*. Zanimljivo je kako je Radovan Vidović već 1969. zabilježio glagol *dešavati* kao netočan i oblikovao ga u *dogadati* (Vidović, 1969: 203). Premda je Opačić detaljno istražila ovaj problem i uputila na drukčiji odgovor, zaključujem da je ipak normativno točno ono što su prepoznali drugi jezikoslovci:

Što se desilo? → *Što se dogodilo?*

Opačić navodi kako je dobro i da nas slavenizam i birokratska formula *biti suglasan*, *suglasiti se* napusti. Umjesto *suglasiti se / usuglasiti* recimo *složiti se* ili *prihvatiti*. „Slažemo se s prijedlogom, prihvaćamo vaše primjedbe i sl.) (Opačić, 2009: 26). Vidović (1969: 227) je također sintagmu *dati suglasnost* preoblikovao u *dati pristanak*. Nepotrebnim uvozom u hrvatskome jeziku Opačić (2009: 20) smatra i glagol *upražnjavati* uz argument da ima toliko drugih, boljih i preciznijih glagola: *baviti se*, *raditi*, *obavljati*, *practicirati*, *rabiti* itd. Iako je Vidović (1969: 167) naveo kako je glagol *uraditi* točan u hrvatskome jeziku, Opačić (2009: 128) smatra kako je u srpskome jeziku glagol *uraditi* sasvim običan, dok se u hrvatskome jeziku rabe glagoli *učiniti* ili *napraviti*. Treba govoriti i pisati:

Usuglasili smo se s tim. → *Složili smo se s tim.*

Ono što sam mogao upražnjavati bilo je brzo hodanje. → *Ono čime sam se mogao baviti bilo je brzo hodanje.*

Uradi što možeš. → *Učini što možeš.*

glagoli		hrWaC	
iziskivati	<u>zahtijevati</u>	8,510	<u>78,635</u>
učestvovati	<u>sudjelovati</u>	10,930	<u>281,790</u>
dozvoliti	<u>dopustiti</u>	48,066	<u>76,365</u>
izvinjavati se	<u>ispričavati se</u>	1,412	<u>9,230</u>
dešavati	<u>dogadati</u>	31,662	<u>166,836</u>
usuglasiti se	<u>složiti se</u>	131	<u>3,482</u>
upražnjavati	<u>obavljati</u>	2,215	<u>116,327</u>

uraditi	<u>učiniti (napraviti)</u>	41,950	<u>352,394 (661,114)</u>

Tablica 15. *Prikaz uzusa i norme na primjeru posuđenica i tuđica.*

Na tablici 15. prikazan je brojčani iskaz uzusa posuđenica i tuđica u odnosu na hrvatsku standardnu inačicu. Iako je korpusno istraživanje pokazalo kako korisnici uglavnom biraju standardni oblik u jezičnome uzusu, uporaba posuđenica i tuđica nije zanemariva, kako to pokazuju rezultati s mrežnoga korpusa hrWaC.

6. ZAKLJUČAK

U ovome diplomskom radu analizirao se odnos jezične norme i uporabe jezika na primjeru glagola. U okvirima standardnoga jezika norma se definira kao oblikovani sustav jezičnih pravila koji procjenjuje uspješnost, odnosno točnost jezičnoga uzusa; načina na koji pojedinac upotrebljava jezik.

Za istraživanje i analizu u ovome radu odabrana je glagolska norma; glagoli su raspoređeni u kategorije prema kojima se nadalje istraživala njihova uporaba pomoću korpusnih istraživanja. Glagolska norma opisana je uglavnom pomoću jezičnih priručnika i savjetnika Nives Opačić, Goranke Blagus Bartolec i suradnika, Sande Ham i suradnika te drugih izvora poput *Hrvatskoga pravopisa* iz 2013. godine, *Hrvatske gramatike* iz 2005. godine i ostalih jezičnih priručnika, savjetnika i internetskih članaka. Primjenom mrežnoga korpusa hrWaC uputilo se na to kako su korpusi kvalitetan izvor primjera jezičnoga uzusa glagola.

Korpusno istraživanje pokazalo je koliko korisnici jezika rabe pogrešan izraz (glagol) u odnosu na normiranu inačicu, a rezultati su različiti i ovise o pretraženoj kategoriji. Rezultati korpusnoga istraživanja raspoređeni su uglavnom u tablice, a primjeri iz kategorija glagolskih paronima, pasivnih konstrukcija, uporabe glagola kretanja i uzusa pogrešno protumačenih glagola prikazani su slikovno. Istraživanje je pokazalo kako korisnici jezika uglavnom rabe standardiziranu inačicu kada su u pitanju dvovidni glagoli, infinitiv i prezent glagola, niječni oblici glagola, dopune glagolima, posuđenice i tuđice, ali i glagolsko-imenske konstrukcije i pleonazmi; zaključujem da je to zbog toga što je standardizirani oblik jednostavniji za uporabu kada su u pitanju ove dvije kategorije. Nadalje, korisnici jezika podjednako rabe i pogrešan i točan oblik glagola u kategorijama uljeza u standardnome jeziku i utjecaja razgovornoga jezika na jezični uzus. Ono što bi posebno skrenulo pozornost jezikoslovcima zasigurno su rezultati koji pokazuju da korisnici jezika u većem broju biraju pogrešne inačice u kategorijama glagola s normativnom prednošću, kondicionala prvoga, problema s pravim povratnim glagolima i uporabe glagola četvrte vrste.

Rezultati istraživanja na mrežnome korpusu hrWaC potvrdili su tezu da se jezični uzus korisnika hrvatskoga jezika u mnogim primjerima ne podudara s jezičnom normom. Činjenica da u nekim kategorijama korisnici biraju standardizirani oblik glagola u odnosu na pogrešni ne

isključuje zabrinjavajući podatak da se pogrešni oblici, odnosno jezične pogreške, biraju u primjetnome broju. Nepodudarnost norme i uzusa izvor pronalazi u nemarnome stavu korisnika koji smatraju kako je beskorisno i suvišno pratiti jezične promjene. Učenje standardnoga jezika cjeloživotni je izazov širokoga raspona koji doista ni najstručnijim jezikoslovcima ne jamči sve znanje, no većini izvornih hrvatskih govornika takvo učenje nije važno. Stoga, ovim se radom zaključuje kako korisnicima hrvatskoga jezika nedostaje pravopisnoga znanja i odgovornosti prema jeziku. Govornici hrvatskoga jezika gotovo neophodno moraju razviti svijest o važnosti jezične norme, a takav se zadatak rješava proučavanjem potrebne stručne literature. Dostupnost jezičnih priručnika i savjetnika proširila bi jezično znanje, stoga smatram kako bi bilo korisno takvu književnu građu uklopiti u poslovni ambijent mnogih zanimanja, a osobito novinarskih i ostalih „medijskih“ zanimanja koji izravno utječu na jezični uzus čitatelja, odnosno korisnika jezika. Isto tako želim napomenuti kako bi bilo prikladno pravopisnu i gramatičku normu uvrstiti kao obavezan kolegij na svim fakultetskim smjerovima kako bi se ublažio problem nepismenosti i kako bi se obogatilo pravopisno i pravogovorno znanje.

7. SAŽETAK

Ovaj rad, temeljem korpusnih istraživanja, prikazuje odnos norme i uzusa na primjeru glagola u okviru hrvatskoga standardnog jezika. Glagoli se opisuju kao jezgra rečenice pa su se sa svojom ključnom ulogom u rečenici pokazali kao kvalitetna podloga za istraživanje ove teme s obzirom na to da korisnici jezika često, rabeći pogrešan oblik glagola, narušavaju sklad odnosa jezične norme i jezične uporabe. Jezična se norma definirala na osnovi temeljito proučene stručne literature, a glagoli su raspoređeni u kategorije prema kojima se nadalje analizirala njihova uporaba na mrežnome korpusu hrWaC. Odnos norme i uzusa analiziran je na primjerima dvovidnih glagola, glagola s normativnom prednošću, glagolskih vremena i načina, glagolskih paronima, glagolsko-imenskih konstrukcija, niječnih oblika glagola, pasivnih konstrukcija, pleonazama, povratnih glagola, uljeza u standardnome jeziku, glagola četvrte vrste, glagola kretanja, utjecaja razgovornoga jezika na uzus, pogrešno protumačenih glagola te posuđenica i tuđica. Korpusno je istraživanje pokazalo kako se normativno pogrešni oblici glagola rabe dovoljno često da se može zaključiti kako izvornim hrvatskim govornicima nedostaje jezičnoga znanja i odgovornosti prema jeziku.

Ključne riječi: norma, uzus, glagoli, korpus, standardni jezik

8. SUMMARY

This paper, based on corpus research, shows the relation between norm and usage on the example of verbs within Croatian standard language. Verbs are described as the core of the sentence, so by their key role in the sentence, they have proven to be a quality basis for researching this topic, given that the language users, by using the wrong form of verbs, often disrupt the harmony of language norms and language use relation. The language norm was defined on the basis of a thoroughly studied professional literature, and the verbs were divided into categories according to which their usage in the hrWaC network corpus was further analyzed. The relation between norm and usage was analyzed on the examples of two-syllable verbs, verbs with normative precedence, verb tenses and conditionals, verb paronyms, verb-noun constructions, negative verb forms, passive constructions, pleonasms, reflexive verbs, intruders in standard language, fourth type verbs, verbs of movement, the influence of colloquial language on usage, misinterpreted verbs, loanwords and foreign words. Corpus research showed that normatively incorrect verb forms are used often enough to conclude that native Croatian speakers lack linguistic knowledge and responsibility for the language.

Keywords: norm, usage, verbs, corpus, standard language

9. LITERATURA

1. Barić, E.; Lončarić, M.; Malić, D.; Pavešić, S.; Peti, M.; Zečević, V.; Znika, M. (2005). *Hrvatska gramatika* – 4. izdanje. Zagreb, Školska knjiga.
2. Blagus Bartolec, G.; Hudaček, L.; Jozić, Ž.; Matas Ivanković, I.; Mihaljević, M. (2016). *555 jezičnih savjeta*. Zagreb, Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje.
3. Blagus Bartolec, G.; Matas Ivanković, I. (2017). Kad nam korpus ispunjava želje. *Hrvatski jezik: znanstveno-popularni časopis za kulturu hrvatskoga jezika* 4, br. 3: str. 25–28.
4. Bratanić, M. (1998). Korpusna lingvistika na kraju 20. stoljeća i implikacije za suvremenu hrvatsku leksikografiju. *Filologija* 30–31: str. 171–177.
URL: <https://hrcak.srce.hr/187335> (pristupljeno 28. 7. 2021.)
5. Frančić, A.; Hudaček, L.; Mihaljević, M. (2005). *Normativnost i višefunkcionalnost u hrvatskome standardnom jeziku*. Zagreb, Hrvatska sveučilišna naklada.
6. Ham, S.; Mlikota, J.; Baraban, B.; Orlić, A. (2014). *Hrvatski jezični savjeti*. Zagreb, Školska knjiga.
7. *Hrvatski pravopis* (2013). Zagreb, Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje.
8. Hudaček, L.; Vukojević, L. (2007). DA LI, JE LI I LI – NORMATIVNI STATUS I RASPODJELA. *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 33, br. 1: str. 217–234.
URL: <https://hrcak.srce.hr/22039> (pristupljeno 20. 6. 2021.)
9. Hudaček, L.; Mihaljević, M.; Vukojević, L. (2011a). *Jezični savjeti* – 2., prošireno izdanje. Zagreb, Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje.
10. Hudaček, L.; Lewis, K.; Mihaljević, M. (2011b). Pleonazmi u hrvatskome standardnom jeziku. *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 37, br. 1: str. 41–72.
URL: <https://hrcak.srce.hr/76255> (pristupljeno 3. 7. 2021.)
11. Hudaček, L.; Jozić, Ž.; Lewis, K.; Mihaljević, M. (2016). *Prvi školski pravopis hrvatskoga jezika*. Zagreb, Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje.
12. *Jezični priručnik Coca-Cole HBC Hrvatska – Hrvatski jezik u poslovnoj komunikaciji* – 2. izdanje (2012). Zagreb, Coca-Cola HBC Hrvatska d.o.o.

13. Kapović, M. (2010). *Čiji je jezik?* Zagreb, Algoritam.
14. Mamić, M. (1997). *Jezični savjeti – 2.*, popravljeno izdanje. Zadar, CIP.
15. Matković, M. (2005). *Ah, taj hrvatski – jezični savjetnik za svakoga.* Zagreb, Večernji list.
16. Mićanović, K. (2006). *Hrvatski s naglaskom – standard i jezični varijeteti.* Zagreb, Disput.
17. Opačić, N. (2006). *Hrvatski u zgradama – Globalizacijske jezične stranputice.* Zagreb, Hrvatska sveučilišna naklada.
18. Opačić, N. (2009). *Reci mi to kratko i jasno – Hrvatski za normalne ljude.* Zagreb, Novi Liber.
19. Parizoska, J.; Filipović Petrović, I. (2020). Varijantni frazemi u e-rječniku. *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 46, br. 2: str. 941–955.
20. Patekar, J. (2017). Odnos norme i uzusa na primjeru paronima. *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 43, br. 1: str. 163–179.
URL: <https://hrcak.srce.hr/184004> (pristupljeno 28. 7. 2021.)
21. Pavešić, S. (1971). *Jezični savjetnik s gramatikom.* Zagreb, Matica hrvatska.
22. Posavec, K. (2018). Uporaba korpusa u poučavanju hrvatskoga kao drugoga i inoga jezika. *Studia lexicographica: časopis za leksikografiju i enciklopedistiku* 12, br. 22: str. 63–84.
URL: <https://hrcak.srce.hr/213584> (pristupljeno 28. 7. 2021.)
23. Težak, S. (1991). *Hrvatski naš svagda(š)nji.* Zagreb, Školske novine.
24. Th. Gries, S. (2009). *What is Corpus Linguistics?* Santa Barbara, University of California.
URL: https://www.researchgate.net/publication/220531593_What_is_Corpus_Linguistics (pristupljeno 28. 7. 2021.)
25. Utvić, M. V. (2013). *Izgradnja referentnog korpusa savremenog srpskog jezika – doktorska disertacija.* Beograd, Univerzitet u Beogradu – Filološki fakultet.
26. Vidović, R. (1969). *Kako ne valja – kako valja pisati – 2.*, dopunjeno izdanje. Zagreb, Matica hrvatska.
27. Vlahov, V. (2020). *Suvremeno jezično savjetništvo – Diplomski rad.* Pula, Sveučilište Jurja Dobrile.

URL: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:137:299054> (pristupljeno 3. 7. 2021.)

28. Wallis, S.; Nelson, G. (2001). *Knowledge Discovery in Grammatically Analysed Corpora*. Dordrecht, Kluwer Academic Publishers.

29. Zoričić, I. (1998). *Hrvatski u praksi*. Pula, ZN „Žakan Juri“.

Internetski izvori

<https://bujicarijeci.com/2012/10/zaspem-i-zaspim/> (pristupljeno 12. 5. 2021.)

<https://hjp.znanje.hr/index.php?show=search> (pristupljeno 5. 7. 2021.)

<https://hjp.znanje.hr/index.php?show=search> (pristupljeno 6. 7. 2021.)

<https://hjp.znanje.hr/index.php?show=search> (pristupljeno 1. 8. 2021.)

<https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=33259> (pristupljeno 6. 8. 2021.)

<https://blog.dnevnik.hr/stitch/2006/04/1620997350/zasuti-zaspati.2.html?page=blog&id=1620997350&subpage=1&subdomain=stitch> (pristupljeno 14. 8. 2021.)

<https://www.sketchengine.eu/>

10. PRILOZI

10.1. Popis slika

Slika 1. <i>Prikaz primjera pogrešnoga uzusa prezenta "zaspati".</i>	18
Slika 2. <i>Prikaz primjera pogrešnoga uzusa glagola "zahvaliti se".</i>	19
Slika 3. <i>Prikaz primjera pogrešnoga uzusa glagola "zacrveniti".</i>	20
Slika 4. <i>Prikaz primjera pogrešnoga uzusa glagola "isticati" uz imenicu „rok“.</i>	20
Slika 5. <i>Prikaz primjera pogrešnoga uzusa glagola "sticati".</i>	21
Slika 6. <i>Prikaz primjera sintagme "sipati vodu" kao primjer pogrešnoga uzusa.</i>	22
Slika 7. <i>Prikaz uzusa ustrojstva „od strane“ kao primjera nepoželjne konstrukcije.</i>	32
Slika 8. <i>Prikaz primjera pogrešnoga uzusa glagola kretanja „krenuti“ uz imenicu "emisija".</i> ..	44
Slika 9. <i>Prikaz primjera pogrešnoga uzusa prijedloga "kod" uz glagol kretanja "ići".</i>	45
Slika 10. <i>Prikaz primjera pogrešnoga uzusa glagola "iznajmiti".</i>	49
Slika 11. <i>Prikaz primjera pogrešnoga uzusa glagola "usvojiti" uz imenicu "dijete".</i>	50
Slika 12. <i>Prikaz primjera pogrešnoga uzusa glagola "ličiti".</i>	51
Slika 13. <i>Prikaz primjera pogrešne uporabe glagola "povrijediti".</i>	52
Slika 14. <i>Prikaz primjera pogrešne uporabe glagola "odložiti" uz imenicu "odluka".</i>	53
Slika 15. <i>Prikaz primjera pogrešnoga uzusa glagola "umrijeti" uz imenicu "pas".</i>	53
Slika 16. <i>Prikaz primjera pogrešnoga uzusa glagola "previdjeti".</i>	54
Slika 17. <i>Prikaz primjera pogrešnoga uzusa glagola "štovati" i njegovih izvedenica.</i>	55
Slika 18. <i>Prikaz primjera pogrešnoga uzusa glagola "mijenjati" uz ustrojstvo „na poslu“.</i>	56

10.2. Popis tablica

Tablica 1. <i>Prikaz uzusa i norme dvovidnih glagola.</i>	10
Tablica 2. <i>Prikaz uzusa i norme glagola s normativnom prednošću.</i>	14
Tablica 3. <i>Prikaz uzusa i norme glagolskih vremena/načina.</i>	17
Tablica 4. <i>Prezentski oblici glagola "zaspati" i "zasuti".</i>	18
Tablica 5. <i>Prikaz uzusa i norme glagolsko-imenskih konstrukcija.</i>	25
Tablica 6. <i>Prikaz uzusa i norme niječnih oblika glagola.</i>	26
Tablica 7. <i>Prikaz uzusa i norme glagola s padežnom dopunom.</i>	30
Tablica 8. <i>Prikaz uzusa i norme glagola s prijedložnom dopunom.</i>	31
Tablica 9. <i>Prikaz uzusa i norme na primjeru odabranih pleonazama.</i>	34
Tablica 10. <i>Prikaz uzusa i norme povratnih glagola.</i>	37
Tablica 11. <i>Prikaz uzusa i norme "uljeza" u standardnome jeziku.</i>	40
Tablica 12. <i>Prikaz uzusa skupine "da li" u odnosu na skupinu "je li".</i>	41
Tablica 13. <i>Prikaz uzusa i norme glagola četvrte vrste.</i>	43
Tablica 14. <i>Prikaz uzusa oblikovanoga razgovornim jezikom u odnosu na jezičnu normu.</i>	48
Tablica 15. <i>Prikaz uzusa i norme na primjeru posuđenica i tuđica.</i>	59

Obrazac A.Č.

SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

kojom ja ANTONELA ŽUPIC, kao pristupnik/pristupnica za stjecanje zvanja magistra/magistrice HRVATSKOGA JEZIKA I KNJIŽEVNOSTI / FILOZOFIJE izjavljujem da je ovaj diplomski rad rezultat isključivo mogega vlastitoga rada, da se temelji na mojim istraživanjima i oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio diplomskoga rada nije napisan na nedopušten način, odnosno da nije prepisan iz necitiranoga rada, pa tako ne krši ničija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio ovoga diplomskoga rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Split, 13. 9. 2021.

Potpis

OBRAZAC I.P.

IZJAVA O POHRANI ZAVRŠNOG / DIPLOMSKOG RADA U DIGITALNI
REPOZITORIJ FILOZOFSKOG FAKULTETA U SPLITU

STUDENT/ICA	ANTONELA ŽUPIC'
NASLOV RADA	ODNOS NORME I UZUSA NA PRIMJERU GLAGOLA
VRSTA RADA	DIPLOMSKI RAD
ZNANSTVENO PODRUČJE	HUMANISTIČKE ZNANOSTI
ZNANSTVENO POLJE	FILOLOGIJA
MENTOR/ICA (ime, prezime, zvanje)	dr. sc. Josipa Korljan Bešlić, v. lekt.
KOMENTOR/ICA (ime, prezime, zvanje)	
ČLANOVI POVJERENSTVA (ime, prezime, zvanje)	1. dr. sc. Josipa Korljan Bešlić, v. lekt. 2. izv. prof. dr. sc. Marijana Tomelić Čurčin 3. Helena Burić, v. lekt.

Ovom izjavom potvrđujem da sam autor/ica predanog završnog/diplomskog rada (zaokružiti odgovarajuće) i da sadržaj njegove elektroničke inačice u potpunosti odgovara sadržaju obranjenog i nakon obrane uređenog rada. Slažem se da taj rad, koji će biti trajno pohranjen u Digitalnom repozitoriju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Splitu i javno dostupnom repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (u skladu s odredbama Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju, NN br. 123/03, 198/03, 105/04, 174/04, 02/07, 45/09, 63/11, 94/13, 139/13, 101/14, 60/15, 131/17), bude (zaokružiti odgovarajuće):

☒ a.) u otvorenom pristupu

b.) rad dostupan studentima i djelatnicima Filozofskog fakulteta u Splitu

c.) rad dostupan široj javnosti, ali nakon proteka 6/12/24 mjeseci (zaokružiti odgovarajući broj mjeseci)

U slučaju potrebe dodatnog ograničavanja pristupa Vašem ocjenskom radu, podnosi se obrazloženi zahtjev nadležnom tijelu u ustanovi.

Split, 13. 9. 2021.

mjesto, datum

Župić

potpis studenta/ice